

3 1761 05274964 5

R. J. PŠENKA:

Bordynkáři

DRUHÉ VYDÁNÍ.

PG
5069
P76B77
1908
c. 1
ROBA

Cena 35 centů.

Presented to the
LIBRARY *of the*
UNIVERSITY OF TORONTO

by

JOSEF SKVORECKY

BORDYNKÁŘI

S použitím figurek ze stejnojmenné
humoresky

F. ŠKALOUDA,

jako dramatický obrázek z chicažské
"Plzně" z let devadesatých
napsal

R. Jar. Pšenka.

Vydal August Geringer,
CHICAGO, ILL.

DRUHÉ VYDÁNÍ.

Provozovati možno s povolením autorovým.
Podmínky oznámí na požádání nakladatelství.

COPYRIGHT 1908.

Copyright by Aug. Geringer
1908.

PŘEDMLUVA K I. VYDÁNÍ.

Když dne 16. dubna 1911 při premiiře "Bordynkářů" na jevišti Douglas Park Auditoria akلامovalo obecenstvo v život uvedenou paní Hadršimcovou, pana Kašpárka i jeho rodinu a jejich stravníky, povzdechli si mnozí z přítomných, hlavně ti, kdo se počítali k přátelům zesnulého autora prvních "Bordynkářů": Chudák Škaloud, škoda, že tu nemůže býti přítomen, aby se potěšil z úspěchu svých "matek bordynkbásek" a jich "arabů"!

Byl jsem také z těch, kdo při představení tom na přítele Škalouda, nevyrovnatelného portrétistu česko-amerických figurek, vzpomínali. Ale byl jsem si jist, že by nebyl býval tak úplně spokojen. Hřímavý potlesk obecenstva při posledním spadnutí opony by ho nebyl omráčil. Slyšel jsem v duchu, jak by byl louskal prsty a pod vousy si brumlal: To není to, to není to! Moc vaty, málo pravdy. To není to. Jděte se mi schovat s tím plagiátem! Škaloud byl fotografem, který nenáviděl retuší. Když nám postavil před zrak postavu, stála tu se všemi svými rysy, hranami, hrby a boulemi. Žila. Žádný padělek, žádný surrogát. Ani čárku retuše. Namejvš postavil svoji figurku do takového světla aby na některé odpuzující přívlastky nebylo viděti, ale jakmile byla figurka vyblejsknuta, musela do světa na těch nohou, s tím nose, který jí dal, musela jednat, mluvit, jak její charakter kázal. Takový byl Škaloud.

Kdyby mu bylo napadlo aby sám své "Bordynkáře" zdramatisoval, jsem přesvědčen, že by se byl ani na píd' neuchýlil od své zásady. Byl by chtěl míti ve hře navlas věrný obraz skutečnosti a nic by nebyl dal na to, zda mu po představení kritikové jeho práci rozbijí pro "nízkou úroveň", nebo půjde-li velká část obecenstva z divadla s nářkem na sprostotu. Jeho hra byla by měla plný úspěch pouze u těch, kdo sami žili v ovzduší, z něhož on svoje postavy pro "Bordynkáře" vylovil, a u skrovného počtu těch, kdo jsou tak dalece prosti předsudku, že pro ně nemusí býti pravda ani přebarvována ani oblékána. Škaloudovi by to bylo úplně postačilo. Žádný kompromis, ni za cenu úspěchu.

Musím se přiznati, že jsem se od ducha Škaloudova značně odchýlil. Retušoval jsem, silně jsem retušoval.

Při sepisování divadelního kusu 'Bordynkáři', z něhož většinu figurek a část děje jsem přejal ze Škaloudovy novelky téhož jména, měl jsem na mysli dáti česko-americkým divadlům hru, která by byla **pokud možno** věrným obrazem života mezi našimi krajany v oněch vrstvách, z nichž si kamera Škaloudova tak podařené figurky vybírala, ale zároveň hru, která by neodpuzovala přemírou realismu a nezamezovala si vstup na kterékoliv jeviště.

A tu jsem ovšem retušovati musel.

Nepočítal jsem na úspěch jednoho večera, ale na to, dáti česko-americkým ochotnickým divadlům — a pro ně je hlavně určena, třebaš byla při svém uvedení na scénu a mnohokrát od té doby vypravena družinou herců profesionálních — hru ceny trvalé, kterou by se nemuseli rozpakovati kdekoliv, v městě nebo na venkově, dáti na svůj repertoír. Zda se mi to podařilo — budoucnost ukáže.

I pod tou glasurou, kterou jsem Škaloudovým původním bordynkářům a jich bordynkbáskám dal, zůstává ve hře dosti hrbolů a hran, které se ještě zdají mnohému diváku drsnými. Ale jsem přesvědčen, že každý další krok na jich uhlazení byl by býval tak dalece na úkor věrnosti, že by pak pomalu ze skutečnosti nezbyval nežli ten závoj, do něhož byla zahalována.

A jistě nebude ten hranatý obal překážeti nikomu, kdo prost jest předsudku, aby pod ním nenašel jádro dobré, několik roztroušených zrnčeců hořké, ale zdravé pravdy, několik upřímně míněných štulců, hrst argumentů pro pessimisty a celý náklad povzbuzení pro dobrohlídy.

Při sepisování hry dbal jsem toho, aby tato mohla býti dávana na kterémkoliv, i sebe prostším jevišti. Výpravy tu žádné není. Jediná scéna — chudá jídelna ve stravním domě, jež zůstává pro všechna tři jednání — dá se poříditi i na jevišti improvisovaném.

Děj jest vzat ze života Čechů v Chicagu, či spíše ze života jisté třídy chicažských krajanů, z konce minulého století, ale stejně možným by byl ve kterémkoliv jiném městě americkém, všude tam, kde honba za dolarem potlačuje ostatní snahy a utlumuje lepší city, kde je půda pro Hadršínky a Kašpárkové, Kašpárky, Neumany, Fandy a Džouzy.

Odevzdávaje tuto hru česko-americké veřejnosti, nemohu opomenout vzdáti vřelý dík pí. Bohumile Ludvíkové, ředitelce stálého českého divadla v Chicagu, jež mi se svými neocenitelnými odbornými zkušenostmi byla při psaní tohoto prvního pokusu větší dramatické práce ochotnou rádčyní.

AUTOR.

Chicago, dne 15. října 1911.

PŘEDMLUVA K II. VYDÁNÍ.

Ode dne, kdy jsem tuto knížku odevzdal českoamerické veřejnosti, byla hra "Bordynkáři" provozována snad na každém českoamerickém jevišti. I na slovenských scénách bývá dávána. V samotném Chicagu byla provedena více než třicetkrát. Byla dávána i v Praze a jiných místech v Československu pod názvem "Byt pro svobodné pány" i pod svým původním americkým titulem. Mohu být a jsem s jejím úspěchem plně spokojen. Vím, že by byl spokojen — kdyby ho bylo mezi námi — i přítel František Škaloud, pravý tvůrce Hadršincové, manželského párku Kašpárkových a jejich tří ratolestí, i jejich několika bordynkářů. Jsem rád aspoň tomu, že tato hra seznámila s těmito osůbkami i tisíce krajanů kteří by o Škaloudovi nebyli jinak slyšeli a tak že přispěla k uchování památky nevyrovnatelného tvůrce figurek ze staré chicažské Plzně.

První vydání divadelní knížky "Bordynkáři" bylo rozebráno již před několika lety. Neustálé dotazy přiměly vydavatele a mne, abychom pomýšleli na nové vydání. Vypravujeme tedy tuto novou edici v naději, že hra "Bordynkáři" bude nejenom nadále obveselovati tisíce našich krajanů roztroušených od Atlantiku k Pacifiku po českoamerických osadách, ale že bude nadále přinášeti našemu žvilu na zaoceánské výspě výstrahy i vzpružení obsažené pod drsným obalem jejich rušných scén. Na novou etapu starým "Bordynkářům" Good Luck!

AUTOR.

15. února 1930.

OSOBY.

(S uvedením jak obsazeny byly v prvním provozování
divadelní společnosti Luďvíkovou v Chicagu.)

Jan Kašpárek, majitel renče v Texasu		Karel Splavec
Jiří, jeho syn		Frant. Horlivý
Václav Kašpárek, dělník v lumbrjardu		Frant. Leščinský
Josefa, jeho žena		Bety Kozlanská
Annie, }		Běla Leščinská
Fannie, } jich dcery		Olga Luďvíkova
Džouzi, }		Fanuše Lhotská
Hadršincová, bordynkbáska		Boh. Luďvíková
Anežka, její dcera		Krista Horlivá
Eduard Neuman, její bordynkář		Frant. Horlivý
Brichta, notář		Jar. Burlan
Dr. Štrunc, lékař		Frant. Luďvík
Paleček, učitel }		Jindř. Weidner
Svěrák, švec } na bordynku		Al. Klapka
Sahula, krejčí } u Kašpárka		Míla Bezděk
Paní Štricnerová, předsedka spolku		El. Nováková
Bessie, } krejčovky		Marie Luďvíková
Mamie, }		Otilie Splavcová

Sousedky.—Bordynkáři.—Šumaři.—Lid.—Děj v Chicagu
koncem devatenáctého století.

JEDNÁNÍ I.

Chudě vybavená jídelna v stravním domě u Kašpárků v Chicagu v české čtvrti. Dvěře na obě strany i uprostřed. Nedaleko těchto okno do ulice, pod nímž stojí dovnitř obrácená tabulka s nápisem:

• Primouse dobre
podinkari •
Wantet

Výstup I.

(Kašpárková a Hadršincová v rozprávce)

(Na nápěv mazurky La Czarine.)

Kašpárková:

Nuže, zdali nemám pravdu,
paní sousedko,
že musí mít člověk stále
pozor na všecko.

Hadršincová:

Ve dne v noci chlapy hlídat,
centu nečekat,
jak se který k platu nemá,
boty mu vyndat.

Obě: (Refrén).

Řádnou bordynkbáskou v Chicagu býti
to je umění
a při tom dření,
chce-li nějaký cent z Araba míti,
co při tom zkusí,
filipa mít musí.

Kašpárková:

Jak vám pravím, drahá paní,
znám to dobře již,
samé vaření a cpaní,
je to s nimi kříž.

Hadršincová:

Jeden rád šklubánky mívá,
druhý vepřovou,
třetí černé kafe chtívá,
každý má chuť svou.

Obě: (Refrén).

Kašpárková:

Není bordynk jako bordynk,
nejlepší je náš,
a tři hezké holky v domě,
nepřijde to dráž.

Hadršincová:

A k tomu hodného muže,
vzor to mužů všech,
pejlky ze salonu nosí,
co mu stačí dech.

Obě: (Refrén).

Hadršincová (prosa): Já vám vidím do každého jako do zrcadla. Jak mi nejde jak se patří pod vousy, nedostane ani koflík kafe k snídání, nezaplatí-li ku předu. Víte, osobo drahá, s těmi chlápky se musí umět zacházet. Ale čím víc je jich tím líp to jde. Ještě aspoň dva si musíte vzít. Jen dejte tu tabulku znovu do okna, o bordynkáře dnes není nouze, jen když se jim ukáže přívětivý obličej.

Kašpárková (dává tabulku do okna): Ale kam je dám, paní souseďko? Mám jen tři bedrumy a v každém už mám jednoho.

Hadršincová: Pámbu mi odpust' všechny hříchy. Ale to byste byla ,osobo zlatá, pravý zloděj sebe a svý rodiny, kdybyste měla pro každého lajdáka jednu postel. Matičko celenská, kam jste dala rozum! Já měla jednou tři postele a spalo na nich osm bordynkářů.

Kašpárková: Ale jděte, to snad není možná!

Hadršincová: A už jo! Víte, osobo drahá, to bylo tak: Na každý posteli byli dva a na to mi ještě přišli dva cukráři. Pekli v jednom hotelu dole ve městě v noci a ve dne spali. Byla bych hloupá, abych kupovala ještě jednu postel. Dala jsem je na jednu už obsazenou. V noci na ní spali truhláři a ve dne si tam lehli cukráři. Škoda, že těch cukrářů nebylo aspoň šest . . . Ted' už ale musím jít. Tak gudbáj! (Odchází, ve dveřích se obrátí): A ještě něco, misis Kapšárek!

Kašpárková: Kašpárek!

Hadršincová: Já vím, ale já už mám takovou chybu. Jak jednou něco vyslovím špatně, tak mi to utkví a říkám to do smrti. Ale to nic nedělá, jen když máme srdce na pravém místě. Tu chybu mám dědičnou. To jsem měla tetu, to byla moc fajnová ženská, a ta byla zrovna taková. Jak si něco ponejprv spletla, tak to pletla napořád. Já jí neznala, ale má nebožka maminka, dej jí pámbu věčnou slávu, o ní vypravovala kroniky. Jednou, bylo to o svatém biřmování . . .

(Dvěře se pootevrou a v nich se objeví hlava Kašpárkova. Hned ale zmizí a dvěře se přibouchnou).

Hadršincová (se lekne): Co to bylo?

Kašpárková (jde ke dveřím, nakoukne ven a vrátí se): To snad nějaký pedlák. Nikdo tam není.

Hadršincová: Tak abych nezapomněla svou řeč. Bylo to jednou o svatém biřmování a ta moje teta byla kmotrou dětem z poloviny města. Ale abych to vzala od začátku. Ten pan biskup, co přijel

Výstup 2.

(Předešlé, Paleček).

Paleček (zaklepá, vejde): Mohl bych u vás dostati byt?

Hadrš. (sebou trhne): Ale jo, v každý čas.

Paleček: Patrně vy jste . . .

Hadrš. Ne, to je ona. Já jsem jen sousedka a přítelkyně. Ale nedělejme tady řeči a kdybyste chtěl u misis Kapšárek byt, můžete se na pokojík podívatí hnedle. Já vám ale stojím za to, že se vám bude moc zamlouvat. A pak, jaký jsou to lidi! Budete u nich jako u rodičů. Uvidíte, když si toho jen trochu zasloužíte, že by s vámi srdce rozdělili. Každý boháč a milionář by tu mohl býti na byt a hlavu na to vsadím, že by se nestyděl. Tady v celém dolejšku je rodina mé ctěné přítelkyně misis Kapšárkové a nahore budete vy. Rent je suchý a čistý. Žádný neřád a neštovice, jako je toho v jiných hauzech plno. Taky bych vám to, jak jsem tady pod bohem, nikdy neradila, ač jsem cizí osoba. Ale já jsem přítel každého solidního člověka. To víte, já za svou náturu nemůžu. Tak jděte napřed (ve dveřích): Můžete mít pro začátek postel sám, ale kdyby toho bylo

potřeba, musel byste na ni vzít “šlofa”. To se ví,
že čistého člověka. Jiný sem do domu nepřijde.
(Všichni zajdou).

Výstup 3.

(Kašpárek. Na jednom oku má pásku. Je trochu stříknut.)

Kašpárek (zpívá):

(Pochod Doppel-Adler Marš.)

Tramtarrará, tamtarrará,
nedělaj si kašpara,
teterré, teterré,
milion granátů a pum,
titirrí, titirrí,
jak si to kdo zařídí,
tatarrá,
udělám do toho bum.

Zde vám představuji
starou vojnu s metálem,
Magenta Solferino,
Granáty hrdino.

Sedmkrát jsem mohl jistě být jenerálem
ale že nechtěl jsem
být Němcem,
kmánem zůstal jsem.

Do Ameriky mne vedla cesta daleká,
v New Yorku s lodi jsem slez,
zkusil jsem jako pes.

Ale pravý hrdina se fajtu neleká,
v Chicagu nad lejkem nyní jsem
lumbrjárdníkem.

(Pochod a mimika 16 taktů před triem).

Trio:

Jen jedno já nešťestí mám,
s tím se vám svěřím v čas,
že nejsem na tom světě sám,
ženu mně vybral d'as,
ona má jazyk jako meč,
achich, jak bych ji měl rád,
kdyby na věky mi pokoj
chtěla už jedenkrát dát.

(Prosa) Máti drahá, já s tou dřinou jak se patří zatočím! Už toho mám takhle. Už jsem se natahal prken dost a peněz vydělal plenty. Ale když je člověk otcem rodiny, a má dvě dcery a jednu žábu k živení, pak to stojí něco dřiny. O jé, za tu parádu, co na sebe ty fifleny navěsí, to by bylo nějakých pajntíků piva! Deset vejstů každá ta parádnice má, jeden dražší nežli druhý. A pak těch řešat na hlavy! Každou chvíli je jiná moda. Jednou se to nosí tak, jako ošatka s kytkama, po druhé zas jako plachetní šíf (ukazuje) nebo zase jako věž, a za každý takový palouk by měla rodina na půl zimy brambor. A kdyby to aspoň k něčemu vedlo! Ale vypadají v tom jako rohatiny. Ani ty bláznivé famfrdoly a myši za takové hříšné peníze z nich nic kloudného neudělají. Co by za ty peníze bylo . . . (Sáhne do kapsy, zamlčí se, zdvihne hlavu.) Desák! . . . celý desák! Jindy by to bylo štěstí—dva pajntíky, ale dnes to znamená malér nebo bandurskou. Brrr! To se mi dělá nanic od žaludku, když si vzpomenu, až se mne stará zeptá: Vašku, kde je ten lajn . . . Hm, hm, to je tak, když si člověk trošku popřeje. Hned je boží dopuštění na hřbetě . . . Inu, má stará, to je kos! Hm, jen aby si na ten půlák nevzpomněla. (Převrací desák v ruce, propěvuje si):

Tamtarrá — tamtarrá,
nedělaj si kašpara,
teterré — teterré,
milion granátů a pum.

(Poslouchá u dveří, jimiž odešli předešlí). —
Aha, žena už jde a s ní ta baba Hadršincová. To
se radš na chvíli odstraním. Ta baba mi umí při-
kládat polínka. (Odplíží se).

Výstup 4.

(Kašpárková, Hadršincová a Paleček se vrací).

Hadršincová: To je pokojíček, co? Takový byt
nenajdete daleko široko a takové hodné lidi taky
ne. A což slečinky, jako broskvičky . . . Až je
poznáte . . .

Paleček (přeruší ji): Tak já bych to vzal. Mno-
ho-li počítáte na týden?

Kašpárková (chce předstoupit a odpovědít).

Hadršincová (ji rychle předejde): Jen čtyři
dolary. Laciněji by vám to nemohla ani vlastní
sestra tak zřídit, není-li pravda, misis Kapšárek?
Ted' je maso drahé a všechno ostatní také. To
víte, že z bordynkářů ted' nic není. Člověk to dě-
lá jen proto, aby nebyl samotný jako nějaký pou-
stevník, a aby mu ušla chvíle.

Paleček: Tak já přijdu za chvíli. Nechal
jsem si kufřík v salonu zrovna tady na rohu. Za
pár minut jsem tady. (Odejde).

Hadršincová: Jen přijd'te už jako domů, mladý
pane!

Výstup 5.

(Kašpárková a Hadršincová).

Kašpárková: Ale jak jste mohla, paní souse-
dka, sama . . .

Hadršincová: Misis Kapšárek, toho mladíka držte zuby nehty. Je zeleňák, ale zdá se být pořádný a musí mít nějakou lepší práci. Má pěkný prsten na ruce jako velebný pán, a ošacen také není špatně! Jestli se nemejlím, měl zlaté hodinky. — To by byl tak chlapec pro slečnu Ěny! No, budeme vidět, co se dá dělat. A ježíšmarjá, já zapomněla jako na soudný den, že nesu k večeri sekanici, to mi dá práci! Jak vy ji děláte, misis Kapšárek?

Kašpárková: Já s tím nedělám žádné orace. Trochu máčené housky, kousek česneku a je po komedii.

Hadršincová: O je, to já dělám sekanou jináč! Housku taky dám, ale taky trochu outmylu a rejže. To je vám chuť (mlaskne) a jak to na pekáči nabyde! To se olizujou všichni a ušetřím při tom libru masa. Ale teď už musím jít. Mám jednoho klempíře, a ten, jak není na minutu na stole, kouká jako čert. Já ho dovedu vysekýrovat, ale platí čtyři a půl, tak musím pomalu. Což kdyby se mi vymufoval! Čtyři a půl, to je lumero! No tak, gudbáj, misis Kapšárek, a kdyby se vám ještě nějaký hlásil, zavolejte mne. Já vidím do každého lumpa jako do lucerny. Ale teď už jdu. Ěgy se bude divit, kde tak dlouho jsem. Tak gudbáj! (Odchází).

Kašpárková: Tak gudbáj, misis Hadršinec, a děkuju mockrát. (Vrací se). Už mi v hlavě hučí, co toho ta ženská nadržmolí. Je to dar ducha svatýho. Já se sice taky zahanbit nedám, ale takovouhle repetýrku aby pohledal. Nu, ale zkušenost má, jen co je pravda, a bude lepší s ní být na dobré noze než na špatné . . . (odchází za Hadrš.).

Hadršincová (se vrátí) A ještě něco, drahá pa-

ní sousedko. Jak si to stojí s jejich slečnou Fanynkou a tím krejčím Sahulou? Bude přece z toho něco?

Kašpárková: Ale kdepak! Leze za holkou pořádně, oči by na ní nechal, ale pořádně o ni říct a připravit holku pod čepec, to ne.

Hadrš.: Hm . . . (zamyslí se): V tom se musí něco udělat. V tom se musí něco udělat. Když chodí mužský s děvčetem půl roku, tak se už může rozkývat říci rozhodné slovo, anebo ji nechat a nekazit jí štěstí s jiným. Tady je Amerika a to není v Čechách. Jak vám povídám, v tom se musí něco udělat. Ale přenechte mně to, zlatá paní. Já se o to budu sama starati. A to by v tom byl čerchmant, aby nebyla Fanynka do konce masopustu paní Sahulovou. Tak ted' už ale doopravdy . . . Gudbáj!

Kašpárková: Půjdu s vámi, podívám se do jártu na slepice.

Výstup 6.

(Kašpárek, pak Paleček).

Kašpárek (vstrčí hlavu do dveří, obkroukne světlici, pak vejde): Nu, konečně jsou ty dvě velkopáteční řehtačky pryč. Jestli moje stará dosud něco neuměla, tak bude mít u téhle Hadršinky dobrou školu . . . Hm . . . Ted' jen jak to narafičit s tím půlákem, co mi ráno dala stará na vepřový lajn? Říct jí, že lajn neměli . . . to jo, to udělám, a řeknu jí, že ho přinesu zítra . . . Ale ona na mně bude chtít půlák zpět . . . Bude její chtít aspoň vidět. Kdybych si ho mohl takhle někde vypůjčit! Ale kde, kde? Od některého bordynkáře? Ti chlapi zavírají přede mnou šrajtofle na tři zámky . . . A hlehle, kdo pak to tamhle při-

chází? Aha, to je ten náš nový. Já myslel, když s ním tamhle ta Hadrababa deset minut mluvila, že šur chudák někam zaleze a umře . . . A on to zatím přežil. Ten musí mít dobrou náuru Toho pumpnem!

Paleček (vejde s kufříkem v ruce): Tak, tady jsem, ve svém novém residenčním sídle s celým majetkem movitým i nemovitým.

Kašpárek: Pěkně vítám u nás, mladý pane.

Paleček: Dobrý večer. S kým mám tu čest?

Kašpárek: Já jsem pán tohoto domu. Moje jméno jest Kašpárek, Václav Kašpárek. Stará vojna pod Filipovičem.

Paleček (podává mu ruku): To mne těší. To budete mým domácím; já jsem si tu před chvílí zamluvil byt. Jmenuji se Paleček.

Kašpárek: I to se podívejme. To se těším. Takového chlapíka mít v domě, to je pěkná věc. A jaké pak máte zaměstnání, pane Malíček?

Paleček: O čtyři prsty dál: Paleček. Jsem učitel.

Kašpárek: Ach tak, pane Paleček. To budeme spolu za dobré . . . jestli totiž umíte hrát dardu. To je hlavní podmínka — nu, a neumíte-li, naučím vás. Ale posad'te se, Já musím doskočit staré pro vepřový lajn . . . (Prohledává si kapsy). Hrome, že jsem si zapomněl peníze v kabátu v jardu . . . už jo . . . to čert aby to! . . . Poslechněte, človíčku. abych nemusel na starou, nechtěl byste mi na chvíličku vypomoct? Potřebuji půlák. Zítra jej máte zpátky . . . Jistojistě, jako že se . . .

Paleček (se usmívá, po straně): To je saku-lentsky brzo!

Kašpárek: Nu, jestli mi nedůvěřujete, já na vás žebroit nebudu (hraje trochu uraženého).

Myslel jsem, že když tady budu vaším bósem, že to rád uděláte. Byl bych hned přinesl nějaký pantík s sebou, abychom to oslavili, ale když nechcete . . .

Paleček (usmívá se stále, položí Kašpárkovi obě ruce na ramena a dívá se mu do očí): Dobrá, dobrá. A teď mi povězte, nač ten půlák chcete; promazal jste ho už nebo jej chcete teprve promazat, vy starý filuto.

Kašpárek (po straně): Hrome, ten má oči jako krahulec. Ten mne prokouk až do osrdí. (Přímo): Well, když si myslíte, že je to tak, tak je to tak! Jesr, ten půlák mně schází, a nechci mít se starou žádný "trubl". Ale půjčíte-li mi ho, oslavíme to přece a já poplatím.

Paleček: Tak vy máte, jak vidím, z té vaší staré pořádný respekt?

Kašpárek: A kdopak by neměl. Jen až ji poznáte!

Paleček: Nu, a kdopak je tady vlastně pánem v domě?

Kašpárek: Což, pánem jsem já. Ale jenom když při tom není stará nebo ta sousedka Hadršincová, ta co vás prováděla, jako kdyby si vás brala na byt ona a ne my. Já jsem dobrý jen pro tu dřinu, abych nosil domů výplatu. (Měkne). Ba jo, pane Ukazováček, je to kříž. Když jsme si zařizovali tuhle ten bordynkhaus, myslel jsem, že je moje dřina u konce, že budu ženě jen přisluhovat. A zatím sotva že jsme měli kamna a šifonéry postaveny, hnala mne stará do té dřiny znovu. A tam je dřina, v lumbrjárdu, panečku!

Paleček: Nu a vy si neumíte pomoci?

Kašpárek: Co, pomoct? Což je taky nějaká pomoc, když žena chce jináč?

Paleček: Nebud'te bláhový, pane Kašpárek. Všem u na světě se dá odpomoci! (Důvěrně) Od čeho pak je nemoc? Není nad takové důkladné postonání. Zůstal bych jednoho dne ležet a řekl bych, že nemohu hnout ani rukou ani nohou a ani deseti páry koní by mne stará nedostala z domu.

Kašpárek: To se lehkou řekne! Ona by ke mně ani jeden ani deset párů koní nezapřáhla, ale zavolala by doktora, ten by řekl "tomu vašemu ničemu nic není", a šel bych do rachoty znovu, a ještě by mně stará něco přidala. To bych to chytl!

Paleček: Vy chudáku! Takhle ovšem, když byste čekal až ona si zavolá doktora. Ale což zavoláte-li vy si doktora sám? Cožpak myslíte, že vám pozná doktor podle špičky nosu, jste-li nemocný nebo ne? Doktor se vás vyptá, kde vás co bolí, vy mu vyjmenujete tady a tady, a podle toho vám určí nemoc. Hekat snad dovedete, co?

Kašpárek: No, to bych už trefil, ale což kdyby se to nepovedlo?

Paleček: To nechte na starost mně. Já jsem přítel legrace a nepřítel klepen. Poslechněte nyní moji radu. Viděla vás žena, že už jste doma?

Kašpárek: Kdepak! Vždyť nemám půlák!

Paleček: Dobrá, tedy jděte zpět do yardu, nebo kde děláte. Tam anebo někde na ulici sebou sekňte, začněte naříkat a svíjet se. Až k vám přiběhnou lidi, neříkejte nic, vykoktejte svoji adresu a řekněte, že chcete umřít doma. Rozumíte?

Kašpárek (se usmívá): Nu, což, hezké by to bylo, kdyby se to povedlo!

Paleček: Nic se nebojte a udělejte, co vám povídám. Jak vás přinesou, poběhnu já pro doktora. To ostatní přijde samo. Jen hezky hekat!

Kašpárek: Poslechněte, učitelku, jestli se tohle povede, dám vám pusu jako měsíc a ještě se na to oholím. (Odejde).

Paleček: Tak už jděte, ať to máte brzo odbyto! Rychle, nežli vás kdo uvidí. (Stranou): Z toho může býti pořádná legrace. (Odejde).

Výstup 7.

Fanda (vběhne vesele. Za vstupní píseň možno použití nějakého časového popěvku přízpusobeného do česko-amerického žargonu):

(Vstupní píseň, zpívaná sl. Oljou Ludvíkovou při prvním provozování "Bordynkářů" v Chicagu na nápěv "Kiss Me, Honey".)

Hurá, konec dření, s prací každý sek,
z šapu domů spěchá a na "date",
tam na rohu čeká Adolf přešťasten,
mě "mother" honí nádobí umejt.
Tu hlas jeho zazní: Fanny, hurry up,
půjdem do "nickel-show",
už zavřeli šap.
K němu spěchám—mámě nechám
ten mizerný 'job'.

Refrain:

[:Ten můj krejčí je, lidičky, all right",
když se ke mně přitulí, ach hodně "tight".
Oh, oh, to je má radost,
nemám na tom nikdy dost,
pak si dáme pusu jako "house" velkou,
jen kdyby to chtělo skončit veselkou!
Oh, gee, věřte, že není nad krejčího:].

(Odkládá kabát a upravuje si před zrcadlem vlasy)

Co mně asi ta paní Hadršincová chce? Venku mně chytila maminka, abych prý šla do jídelny, že sem přijde paní Hadršincová, že chce se mnou o něčem náramně důležitém mluvit. Mezi čtyřma očima prý! Co pak je to za tajemství? Ta mi přeco pomoci nemůže! Nechce-li se Sahula ženit, nikdo jej do toho nepřinutí. Tak co! Mrzuté to je ovšem. Tak dlouho se mnou chodí a k ničemu se nemá . . . a já mu to sama neřeknu, to bych se raději do země propadla, nebo zůstala na ocet . . . Všechno jsem k vůli němu opustila, po celý půl roku jsem nebyla v jedné taneční zábavě — co jsem jich dříve užila — a teď, když on nikam nechodí, nejdu já taky. Žiji už jako jeptiška. A k žádnému konci to nevede.

Výstup 8.

(Fanda, Hadršincová).

Hadrš. (vstrčí hlavu do dveří): Jste tu sama, Faninko?

Fanda (mrzutě): Ano, docela sama.

Hadrš. (vstoupí): Já jsem vaší madr slíbila, že s vámi promluvíím ohledně vdavek.

Fanda (užasle): Cože?

Hadrš. Ano, stran vdavek, Faninko S tím krejčím Sahulou, který vás vodí už tak dlouho a k ničemu se nemá. Či si ho nechcete vzít?

Fanda (rychle): Oh, což o to, já bych chtěla, ale já mu říkat nebudu. Raději kdybych s ním nebyla začínala! Mohla jsem být třeba již vdaná, a bylo by po zlosti.

Hadrš.: Tak se to brát nesmí, milá holka. To byste byla vždycky brzo v koncích. Jsou různé okolostojičnosti, na něž musíme mít trochu mazanosti. Když nechce dobrovolně, tak ho k tomu

donutíme. Takových od Drážďan by bylo plenty, ale ty od Berouna aby s lucernou hledal. Od čeho pak by tu byla polisstejšn?

Fanda (se podívá na Hadrš. uraženě): To by tak scházelo!

Hadršincová:

(Na melodii: Chovejte mne má matičko.)

Poslechněte mne, Fandičko,
vy jste děvče jak jablíčko,
poslechněte moji radu,
kterou vám chci dát.
Kdo hučí do také holky,
musí si volky nevolky,
musí si ji přec na konec
za ženušku brát.

Výstup 9.

(Předešlé, Kašpárková, jež vstoupí a postaví se k Hadršincové).

Hadrš. a Kašp. (opakují):

Jen nás poslechni, Fandičko,
ty jsi děvče jak jablíčko,
poslechni tu naši radu,
již ti chceme dát, (atd. jako v prv. verši)

Fanda: (Když jsem já k vám chodíval).

Co mi to zde povídáte,
hanba, hanba, hanba,
poslouchat vás nechci
jaké rady mi dáváte,
hanba, hanba, hanba vám.
Jaká bych já holka byla,
abych svého hocha do svatby nutila.
raděj budu houby sušit,
nechce-li si mne vzít sám.

Kašp. a Hadrš.: (Když jsem plela len).

Nebud' bláhová,
holka zdráhavá,
když hoch k cíli přijít nechce,
přinutit ho k tomu lehce,
to ti rozum dá.

(Opakují.)

Fanda (vpadá):

Nechci slyšet vás
ať ho vezme d'as.
Kde hoch k cíli přijít nechce,
nelze přinutit ho lehce
to vám rozum dá.

Kašpárková (Na tom pražském mostě).

Chce-li u nás býti
musí si tě vzíti
nebo ho dám vystěhovat,
může jinam jíti,
jinou holku si namlouvat,
která mu posvítí.

Fanda (Na tý louce zelený).

Má-li on mne vskutku rád
nebude se vymlouvat,
[:žínku svou ze mně udělá
nemusíte se starat:]

Kašp. a Hadrš. (Nestůjíte, mládenci, pod okny).

Heled'me panenku přemoudřelou,
která má času nazbyt;
ona chce prosadit vůli svou,
byť měla na ocet zbýt.

(Po předehře, mezi kterou se Kašp. a Hadrš. umlouvají a Fanda na druhé straně jeviště vzdoruje.)

(Nad Berouňkou.)

Uvaž děvče, svoje štěstí
rozumných rad sobě važ,
[:zkušeností nech se vésti
mladý život svůj nezmař:]

Fanda:

A já vždycky co mne má hlavička pobolívá.
A já vždycky co mne má hlava bolí.
Má hlavička pobolívá,
můj milý se k svatbě nemá
a já vždycky co mne má hlava bolí.

Hadrš. a Kašp. (jako: O, Velvary).

Nuž dost již
ted' všechno víš
a nermuť svoji líc.
Chceš-li ženuškou se státi,
musíš naší rady dbáti
sice starou
budeš pannou
jako jiných tisíc.

(Opakují.)

Fanda (s pozměnou s nimi):

Nuž dosti již
dost řečí již
nermoutím svoji líc.
Nechci ženuškou se státi
musím-li té rady dbáti,
raděj starou budu pannou
jako jiných tisíc.

(Poznámka: Vynechají-li se tyto zpěvy, začíná výstup 9. vstupem Kašpárkové, která se objeví ve dveřích, zatím co)

Hadrš.: Bože mne netrestej, to jsou také holky na světě! Vy jste horší nežli moje Egyna!

Fanda: Já vím, jaká mám být, a chcete-li takhle mluvit, nemusím vás poslouchat a půjdu.

Kašpárková: I mlč, jako bys byla bůh ví co extra! Na Centrále v šindykách jsi slyšela horší věci.

Fanda: To bylo na Centrále a ne doma, a když se mi něco nelíbilo poslouchat, šla jsem od toho. A vidíte, tak dlouho jsem tam chodila, a žádnou ostudu jsem vám neudělala.

Hadrš.: To je vidět, že jste skrznaskrz pořádné děvče, a že zasloužíte štěstí a boží požehnání. Na maminku se tak nezlobte, ona to s vámi myslí dobře. Sahula je dobrý dělník, má hezkých pár grošů ušetřeno, platí si do výpomocného, to by byla trefa!

Fanda: Takhle dohánět ženicha k oltáři, to je to poslední.

Hadrš.: První nebo poslední, jen když ho tam doženem. To je při oddavkách hlavní věc. Takhle kdyby ho byl někdo slyšel jak vám sliboval manželství, nebo kdyby vám to byl napsal. Kdybyste od něho měla nějaké psaníčko, to by pášlo!

Fanda (se chvílku rozmýšlí, pak pohodí hlavou a pro sebe): Ostatně by si to Adolf zasloužil! (Nahlas): Což psaníčko od něho mám! To jsme se jednou hněvali, a on mi ho strčil pod talíř.

Hadrš.: Psaníčko? Frgátsejk! Honem sem s ním, ať ho proštudýrujeme.

Fanda (odběhne): All right, já vám ho přinesu!

Kašpárková: Ale paní sousek, vy jste na to jako advokát.

Hadrš. Však taky znám, paní sousek, soudní zprávy ve všech novinách nazpaměť, a na maxwellstejšn jsem jako doma.

Fanda (příběhne): Tady je ten lístek.

Hadrš. a Kašp.: Tak nám jej přečti.

Fanda (čtouc z dopisu zpívá):

(Nápěv Letter Song".)

Můj milovaný Fanoušku,
mé zlato a můj drahoušku!

Hadrš. a Kašp., (Hledíce jí přes ramena spokojeně): Hm, hm, atd.

Fanda:

Proč pak se na mne hněváte,
či o mne pranic nedbáte.

Hm, hm, atd.

To je skutečně strašně zlé,
máte-li srdce zamrzlé.

Hm, hm, atd.

Hm, hm, atd.

Ač mužem vaším stát se mám,
nevím, jak se vám zachovám.
Když ještě nejste žínkou mou
a už tak strašně zlou
nevím co s náma bude
po svatbě.

2.

Má milovaná Fandičko
chci vám říct jenom slovíčko.

Hm, hm, atd.

Zavinil-li jsem vaši zlost
vytrestala jste mne už dost

Hm, hm, atd.

Chci na výlet vás zítra vzít
a tam vás pěkně odprosit

Hm, hm, atd.

Než vrátíme se z Riverside,
bude to všechno zas "all right".

Tak ještě jednou prosím vás
udobřte se zas.

Jsem na věky váš Adolf
Sahula.

Hadršincová (vezme od Fandy lístek a čte:) Milovaná Faninko. Mne to již mrzí, že se na mne zlobíte. Když se už teď hněváme, co budeme dělat až budeme svoji? To na sebe nebudeme mluvit celý rok. Zítra odpoledne nebudeme dělat, nemáte-li v "šapu" moc práce, mohli bychom se podívat do Riverside a tam se udobřit. Co tomu říkáte? Váš milující Adolf Sahula.

Hadršincová: No, to je trefa nad trefy! To už jako byste ho měla! To už je váš a vy jeho. Jak se jednou takhle vyjádří, to už mu ani pámbu nepomůže, a musí se ženit. Já znám zákony! Z toho vám každý advokát vytluče varant! A možná že to dokážu bez soudu.

Hadrš. a Kašpárková (Pásla ovečky).

Ted' mu ukážem, zač toho je loket
ted' si na něho posvítíme
nebude-li po dobrém brát
k soudu si jej dáme pozvat
my mu námluvy osladíme.

Fanda: Mne ale k soudu nedostanete, to vám povídám.

Kašpárková: Ale jdi, nerozumo, jiná by se radostí zbláznila, že takový dopis má.

Hadrš.: Nu, jen to nechte na starosti mně, já to nějak spravím i bez soudu. Je to aspoň vidět, že ta holka má kalakter.

Fanda (se dívá oknem, pojednou sebou trhne. Stranou): Tak, teď by to mohlo prasknout na-

jednou. Sahula jde zrovna domů. Já se raději ztratím, stane-li se něco, abych při tom nebyla. (Odspechá.)

Kašpárková: Copak se Fanda tak splašila! (Podívá se z okna). Hlehle! Sahula jde zrovna domů, jako na zavalanou.

Hadrš.: Táák? To si ho hned za teploučka půjčíte.

Kašpárková: Ale já při tom taky nebudu. Mně by srdce nedalo. (Odchází.)

Hadrš.: Tak sem dejte to psaníčko, já to s ním zfixuju.

(Kašpárková odejde jedněmi dveřmi, druhými vejde Sahula.)

Výstup 10.

Hadrš. (Schovávajíc psaníčko pod zástěru). — I dobrý večer, pane Adolfe Sahulo. To jste s tím dneska už sek'?

Sahula: Halou, misis! Málo práce. To víte, ted' už se přes čas nedělá.

Hadrš. Ale? Málo práce? A zrovna ted', kdy budete mít peněz nejvíce třeba?

Sahula: Jak to?

Hadrš.: I jen nedělejte! Už si to u nás na jártě vrabci štěbetají, že se budete ženit. A slečna Fanny už shání výbavu.

Sahula: A kdo vám to řek? Já na to ještě nemyslel!

Hadrš.: (špičatě): A to byste byl pěkný chlapík! Psaníčka psát, holce plést hlavu, zdržovat ji, když k vůli vám nechá tucet jiných nápadníků a nemyslet na ženění. To by vám musela Fanda nebo někdo jiný dodat kuráže. Tady jsme v Americe, pane Sahulo! Já to vždycky říkám. V River-

side nebo na Centrále*) to začne a u Sabata to skončí. (Pojednou sladce): No, já musím jít. Tak good by, pane Sahulo. Na svatbu se pozvu sama. Good by! (Odejde.)

Výstup 11.

(Sahula, pak Džouzi.)

Sahula (užaslý, dívá se za Hadršincovou) Prachsetzatrolená baba! Ta mi dala! Kdyby na mne sud vody vytil, nemohl mne nikdo víc překvapit. Brrr! Ale u těch lidí to není nic nemožného. To by byla pěkná ostuda, aby mne hnali k oltáři se zatykačem v ruce . . . Že jsem k čertu to psaní psal! Ted' mne přivede do neštěstí! . . . Ale vlastně jaké neštěstí! Holka je hezká, hodná, mám ji rád — ona mne také . . . tak co? Chtěl jsem ovšem ještě na nějaký rok se podívatí do světa, ale z toho ted' sejde . . . Jako by mi zajíc přes cestu přeběhl . . . A zatím to byla baba. Nu, jakáž pomoc Nezbývá než zůstat a oženit se!

Džouzi (vběhne jako divoch): Ah, pan Sahula tu měl rande s paní Hadršincovou! Tohle se řekne Fandě!

Sahula: Fandě to řeknu já sám. (S povzdechem): Bude to pro ni překvapení!

Džouzi: Cože, že z toho bude ženění?

Sahula: Třebas taky.

Džouzi: Vskutku? A s Fandou? To tedy budeme švakr a švakrová! Sej na to si dáme závdavkem švakrovskou pusou. Už jsem nedostala osm dní žádnou hubičku.

Sahula: A což ten váš nápadník, obuvník?

*) Riverside možno zaměnití jménem známého výletního místa, Centrál jménem taneční síně a Sabath jménem soudece.

Džouzi: Švec? Tomu jsem dala kvinde. Není do něho nic, nechce se učit žádným způsobům. Já mám poličeno na jiného.

Sahula: Nepouštějte jistého pro nejistého!

Džouzi: Nedělejte mi kázání, a chcete-li vezměte si první švakrovskou pusu. (Nastaví ústa.)

Sahula: Já si je musím nechat pro Faninku. Nu, ale jednu přece. (Přiblíží se nešikovně, bere ji kolem pasu.)

Výstup 12.

(Předešlí, Kašpárková, Fanda, vběhnou každá jinou stranou.)

Kašpárková: Džouzi, co je to?

Fanda: O, Adolfe, to jsem neočekávala.

Kašp. (odtáhne Džouzi do pozadí).

Fanda: Za méma zády! Vy hanebníku! (Odvrátí se.)

Sahula (s úsměvem): Tak vy si mne nechcete vzít, Faninko, že mi zapovídáte dát vaší sestře švakrovskou pusu?

Fanda (rychle se obrátí): Co to povídáte?

Sahula: Že jsem dával Džouzi pusu — švakrovskou.

Fanda (od něho odskočí, zadívá se naň, pak radostně rozpřáhne náruč): Adolfe, je to pravda?

Sahula: Ba je, come on! (Padnou si do náručí.)

Kašp. (stírá cípem zástěry slzu): Moje děti!

Džouzi: Dží viz!

Výstup 13.

(Předešlí, Kašpárek, dělníci, Paleček, Hadršincová.) (Hluk za jevištěm.)

Dělníci (za scénou): Tady je to. Jen pomalu. (Vejdou dva muži, polonesouce Kašpárka.)

Kašp.: Ježíši Kriste, Vašku, co se ti stalo?

Kašpárek (Heká): Moje zlatá ženo! Moje drahé děti. (Vše se hrne ke Kašpárkovi.)

Kašpárková (k mužům): Pro boha, co se s ním stalo? Kde je raněn? Odkud spadl?

Jeden z mužů (posadiv Kašpárka, celého zkrouceného do houpáku): Tak sebou najednou sekl na zem jakoby ho střelil, a zle a zle a ne vstát na nohy.

Kašpárková: Muži, co se ti stalo! Heled', to jsem já, tvoje žena, promluv na mne.

Kašpárek (sténá, kroutí se): Ach bože, bože, to jsou bolesti . . . Jako kdyby to na mne hodil. Takový lámání . . . já se z toho zblázním. Ou, ou!

Paleček (jenž byl vešel hned za muži, kteří přivlékli Kašpárka): Ale lidi, nikdo si nevzpomene zavolat doktora! Nechali byste ho umřít, chudáka. Za chvíličky tady bude doktor. (Odspěchá. Za ním odejdou muži.)

Hadrš. (srazí se ve dveřích s Palečkem): Co je, co se stalo?

Kašpárková: Ach to je neštěstí. Podívejte se, paní sousedko — on se chudák nemůže narovnat. Už běželi pro doktora.

Hadrš.: Tady doktor nic nepomůže. To je hexnšůs. Já to měla dvakrát, to je pěkná psina! Někde jste něco zved a prasklo vám tam.

Kašpárek: Ani nevím kde by . . .

Hadrš.: Já taky nevěděla, a bylo to! Ale dlouho to netrvá. Pěkně se napaříte, namažete psím sádlem, já vám ho kousek přinesu, mám ho doma od předloňska, na břich si dáte skleničku a bude to. To je proti hexnšůsu neomylný prostředek. Za týden budete skákat jako hříbě. Hned jsem tady . . . (Odběhne.)

Výstup 14.

(Kašpárek, Kašpárková, Fanda, Džouzi, Sahula).

Kašpárek: Já věděl, že mne ta dřina někdy zabije.

Kašpárková: Mlč, muži, nemluv tak, paní sousedka tu bude hned a za chvíličku ti bude líp. Holky, ohřejte hadry, dáme fádrovi teplé obklady.

Kašpárek: Jestli mne ta Jenofeva nákým letkvarem nedorazí.

Kašpárková: Jen jí nehaň, ta ženská by s námi srdce rozdělila, a má pro naše děti víc citu nežli ty.

Kašpárek (mezi sténáním): Stará halapartna.

Kašpárková: Takhle o ní nemluv. Zaopatřila nám nového bordynkáře a . . . (šeptá, významně ukazuje na Sahulu).

Kašpárek: Co, svatba? (Vzpamatuje se a zkroušeně): Já se té veselky nedočkám. Já budu do té doby ležet na katolickém. To mně to dalo, ta dřina!

Kašpárková: No, a když se tvoje žena dře od noci do noci, to nevidíš.

Kašpárek (stranou): Jde to dobře, stará na půlák zapomněla.

Kašpárková: Co povídáš?

Kašpárek: I nic, to jak nemůžu bolestí vydržet.

Kašpárková (se naň zadívá): A kde máš ten lajn, co jsem ti na něj dala ráno půlák?

Kašpárek: Jaký lajn? Ah jo, já již pamatuji. To víš, nemohl jsem ho koupit. Ah, to je bolest, to je bolest!

Kašpárková: Tak kde máš peníze?

Kašpárek: Tadyhle vzadu v kapse. Oh, já tam nemohu sáhnout . . . to je bolest . . . sáhni tam pro něj sama.

Kašpárková (sahá): Není tam nic.

Kašpárek (udiveně): Co, nic? To mně tedy musel vypadnout, jak jsem se svalil! Nebo jak mne kamarádi nesli.

Kašpárková: Já ti dám vypadnout! Ty vražedníku, ty lupiči mého zdraví . . . Jo, jo, je to neštěstí pro ženu, když má muže takového ochmelu!

Kašpárek: To ty se na mne sápeš, když tu sedím jako lazar, a nemohu se hnout.

Kašpárková (křičí): Však kdyby toho nebylo, že jsi jako mrzák, já bych ti ten půlák osladila. Beztoho, že's ho prolil tím svým nenasytným chřtánem. A pak se svalí při práci, to věřím, to věřím.

Výstup 15.

(Předešlí, Andula, pak Hadršincová).

Andula (vejde): Že se nestydíte, fádr, a vy madr taky. Je vás slyšet až na roh dvaadvacáté. Lidi se zastavují kolem. Nedáte-li pokoj, zavolám policajta a dám vás odvézt na stejšn.

Džouzi (která si doposud upravovala vlasy před zrcadlem): Je to pravda! Mne to dělá sik! — (Odejde).

Kašpárková (odstoupí od Kašpárka, utře si rukávem oči): Vlastní děti musejí lumpa napomínat.

Kašpárek: Jedna lepší nežli druhá.

Kašpárková: Však já si to s tebou vyrovnám, jen co tě postavíme na nohy.

Andula: Tak už dost, madr, mne to dělá nervez.

Kašpárek (s úsměškem): Pěkně jsi si je vychovala!

Hadršincová (vejde s hrnečkem): Já jsem to sádlo hnedle nahřála, aby se dalo rozmazat, ale

ono rychle stydne, musíme je dát ještě na chvílku na plotnu. (Jde naproti do kuchyně).

(Děvčata, Sahula, Kašpárek chytají se za nosy.)

Kašpárková (dívá se za Hadrš.): Ta dobrá paní sousedka. Ona se o nás stará jako o svoje.

Kašpárek: Anebo tě chce vidět taky vdovou. Vždyť mne tím smradem zamorduje.

Sahula: To není možná vydržet! (Drží se za nos a utíká ven.)

Fanda: To je óful. (Uteče za ním).

Kašpárková (se ušklíbje): No, pěkně to zrovna nevoní, ale počkej na ten oučinek!

Kašpárek: Ani za milion. Jestli sem s tím ta jedubaba přijde, budu kopat a kousat, ale sáhnout si na tělo nenechám. Radši umřu na tom fleku. Přece se nenechám mazat tři léta starým limburgrem.

Kašpárková: A vidíš, paní Hadršincová to pěkně vydrží. A dělá to jenom, aby se ti ulevilo!

Kašpárek: Což ta vydrží i to, po čem by luciper pošel.

Hadršincová (za scénou): Hned to bude, mistr Kapšárek, už to povoluje.

Kašpárek (stranou): Zatrababa, ta mne dostala! Ted' mi nezbývá nežli vyskočit a utéct
(vidí lékaře): Ho, spása je tu!

Výstup 16.

(Předešlí, lékař a Paleček).

Lékař (vejde při slově "vyskočit", obrátí se k Palečkovi, jenž jej následuje): Tak tady je to? Aha, už ho vidím, pacienta!

Paleček: To je zrovna on.

Kašpárková (zaraženě): Ano, pane doktore, tady můj muž.

Lékař: Tak copak, copak? Kde bolí, jak se to stalo?

Kašp.: Ach, pane doktore, tady v zádech nejvíce. Ou, ou, ou!

Hadršincová (chce vrazit dovnitř s hrnečkem v ruce, ale zahlédnuvši doktora, překvapením se zapotácí a odskočí zpět do kuchyně).

Lékař (proklepává a ohledává jej): A dostavil se záchvat najednou?

Kašp.: Včera mne jen tak pobolívalo a dnes jsem jako na mučidle. Achich, achich!

Kašpárková (lomí rukama): To bude zase stát peněz!

Lékař: Je to s vámi kříž. Voláte doktora vždycky když je nejhůře.

Kašpárková: Matičko svahohorská, co je mu, pane doktore?

Lékař: Zastaralý revmatismus. Už kolikaletý.

Kašpárková: "Ale vždyť ho nikdy nic nebolelo, pane doktore!

Lékař: Matko, to nic nedělá. Revmatismus se v člověku ukládá krupice po krupici a když je těch krupic hodně, teprve se přihlásí.

Kašpárek (po straně): Koukejme se, kdo by to byl řekl, že jsem tak stonavý. (Nahlas): A bude to dlouho trvat, pane doktore?

Lékař: Tři až čtyři neděle to vezme, nežli to z vás vyženu, ale musíte se šetřiti. Jakou pak práci děláte?

Kašpárková: Chodí do lumbrjardu.

Lékař: Do lumbrjardu! To věřím! To je něco pro revmatismus. S tím se musíte rozloučit!

Kašpárek (se radostně ušklíbne): Zaplať mu to pámbu!

Kašpárková: To je pro nás rána, to je rána!

Kašpárek: Pane doktore, a což psí sádlo, je dobré?

Lékař: Velmi dobré. Na boty a do kolomazi. (Podá Kašpárkovi recept): Zde, každou hodinu dvě lžice. A pěkně v teple a v pohodlí a pilně užívat. Babské léky nechte babám. S bohem.

Kašpárková (stísněně): Co jsme dlužni, pane doktore?

Lékař: Až toho bude víc! (Odejde).

(Kašpárková vyprovází jej ku dveřím, pokyvuje smutně hlavou).

Výstup 17.

(Paleček, Kašpárek, Kašpárková).

Paleček (ke Kašpárkovi): Tak co, stála moje rada za to?

Kašpárek: I vy jeden učitelскеj, vy jste přišel jako na zavalanou!

Kašpárková (vrací se ode dveří): To bude zase vejloh, pro pánaboha, doktor a apatyka nás sežerou.

Paleček: Nu, nebude tak zle! Dám tu medicínu udělat. (Vezme recept a odejde).

Kašpárek: To je potom žena! Už by mně chtěla vidět nabalsamovanýho. Nechala by člověka umřít, jen aby už měla ty tisícovky, na které je pojištěný. Ale netěš se na ně! Hned zítra si dám přepsat certifikát, a tobě neodkážu ani jeden červený cent, abys to věděla. A na mou duši ti to za tu tvou manželskou lásku udělám, abys věděla, ať to dopadne jak dopadne!

Výstup 18.

(Předešlí, Hadršincová).

Hadršincová (rozhlíží se): Tak co, už je ten felčar pryč?

Kašpárek: Je, a vy máte nejvyšší čas rozjct se za ním.

Hadrš.: Neurázejte, pane Kapšárek, ještě vás ten kuršmíd nevyhojil. Vzpomenete ještě rád na dobrou sousedku a budete litovati, že jste se nechal namazat psím sádlem.

Kašpárek (zlostně): Namažte si s ním boty a hubu — pak se vám každý na dva bloky vyhne a bude od vás pokoj.

Kašpárková (zděšeně): Vašku!

Hadrš.: To mně, za dobrou a poctivou práci — no, misis Kapšárek, máte moc zdvořilého a vděčného pána, jen co je pravda. Já být na vašem místě, naučila bych ho jiné manýry nebo bych se od něho dala rozvést.

Kašpárek: To byste nemusila, já bych se od takové semetriky rozvedl sám.

Kašpárková: Džime, co to mluvíš!

Hadrš. (bez sebe): To vám přijde draho, pane Kapšárek. O tom si promluvíme na Maxwell stejšn. Tam vám uvařím semetriku se psím sádlem. Ted' na to nejsem naložená, abych se nechala urážet. (Rychle odejde).

Výstup 19.

Kašpárková (se nejdříve rozběhne za Hadršincovou, a když tato bouchne dveřmi, vrátí se): Zasloužíš, pleskale jeden, abych ti vycinkala, co by se do tebe vešlo! Je taková starostlivá, sádlo přinese, a on jí za to ještě vynadá.

Kašpárek: Cože, sádlo? To že bylo sádlo? To byl koncentrovaný a sedm let uleželý smrad z bablkrýku tamhle na Ashland! Té jsem dal jen co zasloužila. Kdyby nebyl ten doktor přišel právě v čas, mohla jsi ted' vyjednávat s pohrobníkem a muzikanty.

Kašpárková: Mlč, ona to s náma myslí dobře. Stará se o nás jako anděl strážný.

Kašpárek (vyprskne): Pěkný anděl! Čert nám sem byl tu sousedku dlužen! Není na tom dost, že jsem na polo umordovaný tou dřinou, přijde mne ještě dorazit tím extraktem všech smradů.

Kašpárková: To ty máš pořád jen tu svoji dřinu. Tak jakoby se ti ostatní jen povalovali a nedřeli se taky. Mám já toho snad málo? Uklízení celého domu a vaření pro tolik krků? Co ty o tom víš? Pořád jenom tu svou dřinu omíláš! Ale že piješ jako houba, to neříkáš!

Kašpárek: A proč ti nepomůžou holky? Žádná po sobě ani lžici neuklidí. Jen by stály před zrcadly a fintily se! Stará mámo, starý táto, dřeťe se na nás . . . A proč se vlastně na ty fifleny dřeťme? Ted' by byl čas, aby nám ty holky něco vrátily.

Kašpárková: Ty's jim toho dal! (Začne připravovat na stůl).

Kašpárek (stále ostřeji): A kdo jim dával? Na faru si pro parádu nechodily!

Kašpárková (odsekne): Vydřely si na ni v krejčovně. Mají toho od rána do noci v šapu dost!

Kašpárek: Kdybys, Jenofevo stará, neklábosila! Vydřely! Tři měsíce nedělají, tři štrajkují a ostatní čas lítají po bálech a piknikách. Když potom nějaký ten dolar domů přinesou, nevědí kam s ním, jestli starým, utahaným rodičům na bordynk nebo na parádu.

Kašpárková: A ty zase kde jaký pěták seženeš, proleješ jej svým bezedným hrdlem. Jako ten půlák dnes. Když si na to vzpomenu . . .

Kašpárek: Ale stará, když ti povídám . . .

Kašpárková: Nic mi nenamluvíš. Já tě znám

už moc dobře ,abych ti to věřila. Ale to ti povídám, ode dneška ani pěták na pivo, abys věděl, nic pít.

Kašpárek: Což abys mi taky nedávala taky nic jíst? Víš, odnavyknout mě taky jíst jako ten kočí toho koně. Odnavyknul ho jíst a bylo po všem. (V tom se zaklepá).

Kašpárková: Koho to zase čert nese! (Obrátí se ke dveřím): Komín.

Výstup 20.

(Předešlí, Jan Kašpárek, Jiří).

Jan (oděný v prostý farmářský šat. Má v ruce farmářskou staromodní tašku): Zdali pak jsme tu na pravém místě.

Kašpárková (se obrátí, spatřivši farmáka, zamračí se): Co si přejete? Jste u misis Kašpárek.

Jan (vejde dále): Well, well, well, well! Tak tady jsou Kašpárkovic! A ty jsi Václav Kašpárek, ty škvore, co?

Kašpárek (sedě na houpáku): Yes, já jsem Kašpárek, ale žádný škvor nejsem! (dívá se na návštěvníka užasle).

Jan: Nejsi? Tak hádej, kdo já jsem!

Kašpárek: Hm, hm . . . snad byste . . . snad bys nebyl . . .

Jan: Ty můj světě kulatej! To jsem se tak změnil, že mne vlastní bratr nepoznává?

Kašpárek (vstává, vzpomene si na nemoc, pokroutí se): A ty jsi Jeník! Můj bratr John! Hele, hele. No víš, pětadvacet let je pětadvacet let! A před tím jsme se taky málo vídali. (Potřásá mu rukou).

Jan: Jaké pak je to přivítání s bratrem! Takhle! (Přivine ho na prsa).

Kašpárek: Ouvej, vždyť mne rozmačkáš. (Ohlédne se po ženě): Já jsem nemocný člověk.

Jan (pustí jej): Tak mne představ svoji ženě. Už je mojí švakrovou taková léta, a ještě se neznáme.

Kašpárek: Tadyhle, Džouzi, je můj bratr, co jsem ti o něm povídal, z Texasu. V Texasu jsi, vid'?

Kašpárková (nepříliš vlídně): Vítám vás v Chicagu.

Jan: Děkuji, švakrová. A tadyhle si vedu s sebou syna. Pojd' sem, Jiří, podej ruku strýcovi a tetě.

(Jiří poněkud rozpačitě stojí blízko dveří, pak jsa vyzván, směle přistoupí a podává oběma ruku.)

Kašpárek: Hezky urostlého chlapíka máš. Byl již jsi někdy v Chicagu, Jiří?

Jiří (silně koktá): Ne-ne-nebyl, strýčku.

Kašpárek: Cože?

Jiří (vyrazí ze sebe najednou): Nebyl, strýčku.

Jan (vpadne): My oba Chicago neznáme a ani dnes bychom tu nebyli. Ale přišli jsme sem za nějakou práci. Tak jsem myslel, že také při tom navštívím bratra. Dalo mi to hledání, než jsem se na tebe podle staré adresy doptal. Jsme pořádně unaveni a hladovi, měli byste nám dát něco pro vzpomínání.

Kašpárková (utáhne pysk, slyšíc o práci. Pak): Nu, za chvíli bude na stole, a snad pro vás budeme také něco mít.

Výstup 21.

(Předešlí, Sahula, Fanda, Paleček).

(Sahula, Fanda, po chvilce Paleček vejdou, a dívají se udiveně na příchozí. Rozestaví se v pozadí).

Jan: Děkuji pěkně. Alespoň nebudem muset jít jinam. A což nějaký koutek byste tu pro nás neměli ku přespaní, abychom nemuseli jinam?

(Kašp. a Kašpárková dívají se rozpačitě jeden na druhého).

Jiří: Ta-ta-tatínku, mo-mohli bychom do-do nějakého hotelu, abychom te-te-tetu neobtěžovali.

Jan: Mlč, hochu! Co pak by to bylo za pořádek, mít tady bratra a jít utrácet peníze do hotelu. Sem jsme přišli, a tady zůstaneme, kdybychom se měli na zemi vyspati.

(Fanda a Sahula se v pozadí smějí).

Kašpárková: Nu, poručit si takhle umíte, jen co je pravda. A jestli tady máme pro vás místo, to se ani nezeptáte.

Jan (bodře): Ale švakrová, vždyt bychom vám ani nemohli udělat tu ostudu; míti vás tady a jít spát a jít jinam. To se už nějak zařídí.

Kašpárková: Zařídí, zařídí, to se ví, že zařídí. Ale myslím, že by vám nevadilo trošku zdvořileji o to požádat.

Jan: I stafraporte, švakrová, vy se mi líbíte. Snad byste nás nechtěla vypakovat na ulici!

Kašpárek: Ale co ti napadá, bratře, ty zůsta-neš tady a basta. Žena to tak zle nemyslí.

Kašpárková: Ty bud' zticha, ty houby víš, co já myslím. (k hostům): Tak tedy zůstanete, někam vás uložíme, spokojíte-li se tím, co máme. Přece nejsme pohani! (Hluk za scénou).

Výstup 22.

(Předešlí, Svěrák, Džouzi, další bordynkáři, děvčata.)

Džouzi (vlétne do dveří chechtajíc se): Halou, madr, je už sapr? (Spatří hosty a zarazí se).

Svěrák (za scénou): Ale Džouzi, Džouzi, (vejde rychle s rozpřaženýma pažema) Džouzinko! (Zahlédne shromáždění, nechá ruce sklesnouti a zahanben odchází do pozadí).

(Dvě děvčata vrazí do světnice, smějíce se na plné kolo).

První děvče: Hahaha, to jste měli vidět, jak Džouzina ševci vytřela zrak!

Druhé děvče: Ta ho umí fůlovat!

(Děvčata a bordynkáři se smějí, dělají posunky po ševci).

(Bordynkáři se postaví na jednu stranu světnice. — Děvčata se skupí na druhé straně).

Jan (jenž pozoroval udiveně co se děje): Já jsem tu jako u vidění! Co to všechno znamená? Kdo jsou tahle děvčata?

Kašpárková: To jsou naše dcery, Ěny. Fény a Džouzi a jejich kamarádky.

Jan: A kdo jsou tihle mladí muži? (ukazuje na bordynkáře).

Kašpárková: To jsou přece naši bordynkáři.

Jan: Cože, bordynkáři? Vy máte na bytu bordynkáře?

Kašpárková: A co pak je na tom divného?

Paleček: Hoši, ten strýc neví, co jsou to bordynkáři! Povězme mu to.

Sahula: Zazpíváme mu tu novou hymnu bordynkářů.

Jan (vrtí hlavou).

Bordynkáři (zpívají):

Vzhůru chlapci z celé Plzně,
kdo se chcete dobře mít,
k naší paní Kašpárkové
musíte na bordynk jít.

Na to dobré papáníčko
daly by se ódy pět,
[:a což ty hezké dcerušky,
každá jak růžičky květ:]

V téhle zlaté Americce
má se člověk dobře mít,
hlavním ovšem uměním je
najít sobě dobrý byt.
Není bordynk jako bordynk,
náš je dobrý jedině,
[:sláva paní Kašpárkové,
její celé rodině:]

(Opona).

JEDNÁNÍ II.

Tatáž jídelna. Svítá. Z ulice slyšeti houkání lodě, pískání lokomotivy z dálky. Pod okny cinkání mlékařských láhví. S druhé strany pootevřenými dveřmi slyšeti odměřené chrupání. Chvilku prázdná scéna.

Výstup 1.

(Jan Kašpárek, pak Jiří).

Jan (vystoupí z postranních dveří polooblečen, rozespalý, zívá): Můj ty Franto volatý, to byla zase noc! Aáh (zívá). Půjde-li to takhle dále, budu mít co dospávat, až se vrátíme do našeho zlatého Texasu. (Naslouchá vedle, odkud zaznívá chrápání). Jak mohou ti lidé tak dobře spát? (Vrtí hlavou). Se všech stran je slyšeti houkání a pískání a zvonění, všade hluk jako v oule!

Jiří (pootevře dveře z ložnice): Ta-tatínku! Vy už jste vylezl?

Jan: Jo, vylezl! (Škrábe se). Cožpak je možno zamhouřit oko? To je rámusu celou noc jako někde na nádraží! To je nějakého houkání a pískání, a zvonění a rachocení kar! Tohle pro našince, který je zvyklý na to boží ticho u nás na venku není. Tomu bych snad už ani nezvykl!

Jiří: Já zase nemohl dýchat.

Jan: A to taky! Ten vzduch! Hůl by v něm zůstala stát jako vařečka v syrovátce. A ty jejich slavné štokjárty — ještě jsme je neviděli, ale už jich mám plný nos.

Jiří: Což ten kouř! To je k zadušení!

Jan: A zdá se mi, že ještě něco k tomu. (Škrábe se po těle).

Jiří: A-a-a já my-myslel, že mne jen tak svrbí kůže.

Jan: Brrr . . . to byla noc! A ti lidé kolem spí, jako v ráji. To je nátura!

Jiří: Ta-tatínku! Kam půjdete?

Jan: Chtěl jsem se jít na vzduch projít. (Z kuchyně je slyšet zachřestění nádobí). Ale někdo je už vzhůru. To raději počkám, až ostatní vstanou a po snídání půjdeme spolu. Musíš k profesorovi hned dnes! Ať jsme z toho pelechu co nejdříve pryč!

Jiří: Ba-ba-ba že! Ta-tady bych se zbláznil!

Jan: Počkej, někdo jde. Nebudu se takhle ukazovat! (Vklouzne dovnitř).

Jiří (ustoupí za dveře.)

Výstup 2.

(Kašpárková, na to Džouzi, Fannie, Annie.)

Kašpárková (v domácím rapru. Přináší balíčky a bochan chleba. Postaví vše na stůl a začne rozříd'ovat lunče): Což ty holky ještě nevstávají! (Podívá se na hodiny). Hnedle šest hodin! (Jde k postranním dveřím): Andulo, Fando, Džouzi! Ať nepřijdete pozdě do šapu. Snídaně už je hotová! (Vrátí se k stolu k přípravování lunčů.)

Fanda (za scénou): Vždyť my už jdeme!

(Hluk za scénou).

Kašpárková: Copak je zase čerti berou? To asi zase Annie vstávala levou nohou napřed.

Džouzi (za scénou): Žába, jaká žába? (Vejde, nesouc si botky. Sedne si a obouvá se). Když ty jsi byla taková žába, lítala jsi za mužským jako blázen.

Andula (vejde za ní): To co ty s tím ševcem

vyvádíš, to přesahuje všechny meze. Stát s ním do půlnoci na pavlači . . .

Kašpárková: Holky, jen nezačínajte hned po ránu, nebo vás srovnám!

Džouzi (stoupne si ke stolu, držíc v jedné ruce střevíc. Jednu nohu má obutou): Má, tohle mi chcete dát na lunč? Vždyť se to tady už čtrnáct dní povaluje.

Kašpárková: I ty jedna darebnice! Vždyť je to vepřový tendrlain obalený! Ani v nejlepší restaurantu bys takový nedostala.

Džouzi (se ušklíbne): To věřím.

Kašpárková: Ostatně, kde na to mám brát? — Táta nedělá a tuhle nám přilezli na krk takoví dva z Texas — panečku, ti toho spořádají!

Andula: Vždyť snad za to zaplatí. Strýc řekl, že dostanete . . .

Kašpárková: Jednu prázdnou a druhou vysypanou. Je to žebrota. To já už vím, milá holka. Kdyby měli čím platit, šli by do hotelu.

Andula: Nekřičte tak, madr, ať to neslyší.

Kašpárková: I atsi slyší. Ostatně ti spí jako krtci. U těch by mohl z kanonu střílet.

Fanda (vchází, s jednou nohou obutou, v jedné ruce drží střevíc. Posadí se na nejbližší židli a zašívá si na noze roztrhanou punčochu).

Džouzi: Jako u naší Fény. Tu by měl jít budít Sahuľa.

Andula: Že ti dám na hubu, ty drzá žábo, ty! (žene se po ní).

Džouzi (utíká): Máš zlost, vid', že jsem viděla, jak jsi dělala goo-goo eyes na nového bordynkáře? Sotva přišel, už si's s ním dala "dejť".

Andula: Do toho ti nic není, ty žábo! Hled' si svého ševce!

Fanda: Kdyby aspoň toho svého ševce naučila nějakým způsobům. Ale kdepak! Ten její sport ani neví k čemu nosí lidi v kapse šátek. Ale ten její rytíř se ani u stolu nestydí. Poslouchej, Džouzi, nemáš můj šliprs? (Hodí jí její střevíc).

Džouzi (hodí jí druhý zpět): Hned jsem si myslela, že ten pantofel není můj. A dej ty taky pokoj a hled' si svého krejčího, na kterého jsi se tak šikovně přilepila. Já mám ještě dost času si vybrat místo ševce jiného.

Fanda (obouvá se): Ty spratku!

Kašpárková: Holky! Že na vás půjdu!

Džouzi: Budeš mít kmotra třesavce, hnidopicha! (Směje se).

Andula (se dá do smíchu): To je dobré.

Fanda: Ty se nemáš čemu smát. Ještě ani nevíš, co je a čím je ten zeleňák, a už se na něj věšíš.

Andula: Máš vztek, vid'? Šúr že jo. A bude-li se mi líbit, tak se seberu a uteču s ním.

Džouzi: Hahaha, a Fanda s krejčím. Ne? — (Smějí se).

(Egypt.)

Fanda (zpívá):

Jen smějte se
závistnice,
že ženicha už mám.

Andula a Džouzi:

Pohled'te, tahle hloupá husa
vysmívá se nám.

Andula:

Mně kdyby třebaš sliboval,
že nechce bez mne žít.

Fanda a Džouzi:

I mlč, ty také chtěla bys už
honem pod čepcem být.

Džouzi:

Můj švec ten mnoho nemluví
a za to líbat zná.

Andula a Fanda:

Jak může se tím ještě chlubit
žába nestoudná!

Andula:

A všichni vaši amanti
mi strašně k smíchu jsou.

Fanda a Džouzi:

Pohled'me jak si o nás brousí
svoji hubu zlou.

Kašpárková:

Ted' vám naposled povídám,
holky!
už mám těch vašich
křiků a hádek
tak zrovna dost!

Děvčata:

Tak tedy holky, už dost povyku.
dělejme naší mámě radost.

2.

Fanda:

Do Riverside na pikniky
tam jezdí každý rád.

Všechny tři:

Když holka s hochem jede tam
nesmí se tance bát.

Andula:

Když večer nazpět k Chicagu
je nese káry let,

Děvčata:

Tu huláká ten každý bam
jak by chtěl sbořit svět.

Džouzi:

Jednou se stalo, že někdo
blikadla náhle shas,

Děvčata:

A všechny v káře pářečky
v tom zřely dobrý špás,

Fanda:

Neb milenci obyčejně
temnotu v lásce maj'

Děvčata:

A každé chvílky použít
i po paměti znaj'.

Kašpárková:

Ted' vám naposled povídám
holky!
už konec vtipu,
mám téhle řečí
tak zrovna dost.

Všechny:

Tak tedy holky,
už dost povyku,
dělejme naší mámě radost.

Kašpárková: Ted' už dejte pokoj! Tadyhle si
vezměte lunče, jděte se do kuchyně nasnídat a

horyap do práce. Beztoho že jste zburcovaly ty naše nové nocleháře z Texasu.

Džouzi (posměšně): To tototoho kokokokoktávého a jeho hrahrahranatého tátátátátu?

Andula: Budeš zticha! Vždyť tě mohou slyšet.

Džouzi: A-a-a-atsi! (Rozesměje se)

Fanda (řehtá se s ní).

Výstup 3.

(Předešlí, Anežka vejde, oblečena do práce).

Anežka: Dobré jitro. Tak čemu se tady tak smějete?

Kašpárková: Tak vidíte, holky, Ěgy už jde, a vy jste ještě nesnídaly.

Džouzi: Ale za to tady máme legraci. Vi-vi-viděla jsi včera večer přece ty naše ho-ho-hosty, ne?

Anežka: Viděla, a co je na nich?

Džouzi: A co-co--což jsi ne-ne-neslyšela toho mladého ko-ko-ko-koktat? (Směje se, Fanda též.)

Anežka (vrtí hlavou) A to je vám k smíchu, holky?

Fanda: No, snad to není k pláči!

Anežka (přísně): Na místo abyste ubožáka politovaly a byly k němu tím vlídnější, se tomu řehtáte? Mladý, urostlý, slušný muž a stižen takovou nehodou. Co pak myslíte, že on za to může, a že by nemluvil tak jako my, kdyby mohl? (Dívá se soustrastně ke dveřím).

Andula (stojí mezi dveřmi s hrnkem kávy, snídá). Ěgy má pravdu.

Džouzi: Tak ať jde k salvejšnármu, když je taková kazatelka. My z toho máme fan.

Anežka: Kdo se může vysmívat druhému pro tělesnou vadu, ten nemá kus srdce v těle, a nezasluhuje, aby byl v životě šťasten.

Džouzi: No, prosím tě, jen nás nerozplač.

Anežka: Však kdybych mohla, udělala bych ti něco, abys brečela.

Fanda: Hled' me, snad se Ěgynka Hadršincová do toho koktavého nezakoukala! To by teprve byla legrace.

Anežka: Legrace nebo ne. Abych vám řekla, to by mi pranic nevadilo, že koktá, kdyby byl jinak řádný člověk. Takový potřebuje tím víc laskavosti. A proto vás prosím, neposmívejte se tomu koktavému. Ale teď již pojd' me, holky, ať nepřijdeme pozdě. Posnídejte rychle a půjdeme zadem přes loty.

Všichni (odejdou vyjma Džouzi).

Džouzi (opatrně se rozhlíží, jde ke dveřím, po-
odhrnuje záclony, dívá se ven): Zdali pak půjde ten pan ejdžn okolo a hodí mi sem pusu, jako to udělal včera? To je tak nóbl!

Kašpárková (z kuchyně): Džouzi, co tam děláš?

Džouzi: Já mám ještě dost času.

Kašpárková: Tak pojd' aspoň s ostatními posnídat, nebo to sklídím.

Džouzi (udělá nevrlý posuněk, podívá se ještě oknem ven): Už jdu! (Jde do kuchyně).

Výstup 4.

(Jan a Jiří vstoupí úplně oblečení.)

Jan (rozhorleně): A to jsme museli vyslechnout pěkné věci! Co tomu říkáš, hochu? To je paní švakrová a teta, co? . . . My prý nemáme čím zaplatit? Deset takových baráků bychom mohli koupit, jako je tahle stará barabizna, a ještě by nám zbylo peněz jako babek . . . Ale dobře tak. Ať si myslí, že jsme žebrota. Tím lépe je prokoukneme. (Hrozí). A jestli s touhle sodomou jak

se patří nezamíchám, tak ať je Bryan zvolen šestkrát za sebou presidentem a Roosevelta ať udělají v Bonnesville policajtem.

Jiří: U-u-už se ne-nezlobte, ta-tatínku. Však o-oni na-na-nás poznají. (V rozpacích). A-a-ale, slyšel jste tu-tu-tu ho-holku Eginu?

Jan: Slyšel, hochu, a tak mne to zrovna u srdce chytlo, co povídala. To je jiná holka, nežli ty bratrovy drejzny. To je rozum a srdce. Ještě ta Andula by ušla, ale ty druhé dvě by zasloužily pořádný výprask sedmkrát mezi snídaní a večeří.

Jiří: Však o-o-ony bu-budou ko-ko-koukat, až budu vy-vy-vyléčen a bu-bu-budu mluvit zrovna jako o-o-ony.

Jan: Jako ony? Ne, hochu, to bych ti raději krk zakroutil, než abych tě slyšel tak mluvit. (Položí mu ruku na rameno). Tak ne, ale jako jiní slušní lidé, Jiříku! Podaří-li se to, a budeš mluvit bez obtíží, na mou duši, dám tomu profesorovi, co se chlubí, že jich už tolik vyléčil, tisícovku, a ještě dám pár stovek na nějaký dobrý účel. To udělám.

Jiří: A-a-a proč by-by se to nepovedlo. Kdykdyž jich u-už to-to-tolik vy-vy-vyléčil, tak snad já nebudu tvrdší.

Jan: No, doufejme, hochu. Ale ted' než nás zpozorují, půjdeme se do restaurantu najíst. — Všichni myslí, že ještě spíme, necháme je při tom a s chutí se nadlábnem. Tady by mi po tom, co jsme vyslechli, hořklo každé sousto v ústech. — Pojd', Jiříku. (Odejdou hlavním vchodem).

Výstup 5.

(Svěrák, později Džouzi).

Svěrák (vyjde z kuchyně, v ruce balíček s lunčem. Drápe se kudlou v zubech. Ve dveřích se

obrábí, dívá se do kuchyně, hodí nemotorně dvě pusy): Bože, to byla noc! Už si nevím rady. Nejím, nespím, jen na ni myslím, a ona mne souží a trápí. Všecko bych jí dal, do ohně bych pro ni skočil, a ona jen po tom flamendrovi, po tom Neumanovi se otáčí. A proč? Inu, on nosí rukavičky, naškrobený límec, a při tom je každému dlužen jako štábsoficír. Ale toho ona nevidí. Pro ni je pan Neuman nóbl pánem. (Pláče). Já to nevydrším, utopím se, nebo se oběsím — no zkrátka něco udělám. (Slyšet z kuchyně Džouzin smích. — Trhne sebou, volá): Džouzi, moje jediná Džouzi! To je ona! (Běží ku dveřím). Džouzinko, Džouzinečko!

Džouzi (vklouzne a zavře za sebou dvěře. Přisně). Tak co chcete!?

Svěrák: Džouzinko, já se to bojím říct.

Džouzi: Tak si to nechte, vy nezpůsobó. Bez toho se na vás zlobím.

Svěrák: A proč, Džouzi?

Džouzi: Protože jste nemotorný nezpůsobó.

Svěrák: Božítku, řekněte mi co mám dělat, a všecko na světě udělám, jen abyste se na mne nezlobila. Třebas ocilku spolknú, nebo potěh sním . . . syrový, nevařený, nemaštěný.

Džouzi (šibalsky): Beru vás za slovo.

Svěrák: No, to se jen tak říká při našem cechu, Džouzinko! Já vím, že nebudete chtít, abych polykal kůže — ale co si budete přát, to udělám.

Džouzi: Tak tedy: Předně budete mítí v kapse vždycky čistý šátek a prsty si necháte na vytahování dratví a přitloukání flokú.

Svěrák: Ale s radostí! Hned si koupím dva šnuptychle.

Džouzi: Dva? O, vy marnotratníku! Za druhé si nebudete po jídle štourat v zubech ani nožem, ani vidličkou. Za třetí si budete brát každé dva dny čisté punčochy. Za čtvrté . . . a to ostatní vám povím až někdy jindy. Slibujete?

Svěrák: Slibuji.

Džouzi: Tak a teď mi řekněte, co jste mi chtěl říci.

Svěrák: Já bych rád, ale ono je toho moc.

Džouzi: Jen ven s tím! Pospěšte si!

Svěrák (zpívá):

Moje drahá Džouzinko,
má zlatá kudrlinko.
Krev se ve mně láskou pění.
Budeš-li mne soužit tak,
vezmu provaz, najdu hák,
bude konec v okamžení.

Džouzi (vpadá):

Ševče vy usmolený,
nemytý, usoužený.
Krev se v ševci láskou pění.
Budu-li jej soužit tak,
prý si někde najde hák.
Bude konec v okamžení.

Svěrák:

Holčino trucovitá,
furiantstvím naditá,
bud' tak hodná jak jsi hezká.
Prosím, co mi stačí dech,
zažeň jednou ten můj pech,
dej mi pěknou pusku dneska.

Džouzi (vpadá):

Cítím z vás jen samý pech,
na zubech vám roste mech,
hled'me, co to švícko pleská.
Proste, co vám stačí dech,
zahánějte ten svůj pech,
nečekejte pusu dneska.

Svěrák: Džouzi, já vás mám rád.

Džouzi: Tu máš čerte kropáč!

Svěrák: A chtěl bych vám dát hubičku.

Džouzi: Dneska nic, až podruhé. Ted' jděte, a budete-li plnit co jste slíbil, možná že se na vás udobřím.

Svěrák: Ale já se neudržím, já vás obejmů.

Džouzi: Chcete dostat nějakou nebernou?

Svěrák (chce ji obejmout): Nu, snad nebudete tak zlá!

Džouzi (pleskne jej přes ruku): Baj galy, jděte pryč, vždyť máte pracky jako medvěd.

Svěrák (plačtivě): Ale Džouzi, co ze mně takhle bude? Já vás mám k smrti rád a chtěl bych si vás vzít.

Džouzi: Ale k tomu braní musejí býti dva. Tak ted' hajdy do práce, je nejvyšší čas.

Svěrák: Tak já jdu, ale jestli se nerozmyslíte, tak seknu s prací a umřu. (Odchází).

Džouzi: Jen se opovažte! Koukejme, co by si všechno netroufal udělat.

Svěrák (s povzdechem): Inu, žádný neví, co je láska, kdo jí nezkusí. (Odchází).

Džouzi (jakmile zajde, ušklíbne se po něm): Tak, zaplat' pámbů že je pryč. Ale musím si jej držet v záloze. Což kdyby mi to s panem ejdžnem sklaplo. Lepší švec než nic. On má přece pěkné výdělky, pár stovek ve výpomocným, a maminka

říká, že by dělal dobrou bačkoru, a s takovým že je žena nejšťastnější. (Jde k oknu, dívá se ven, upravujíc si vlasy). A hlele, pan Nůman jde zrovna taky ven od Hadršinců. Jestli pak ten to myslí doopravdy s Ěgy, nebo bere na mne? (Kývá z okna). Hle, on mi sem také kývá! (Poskakuje). On sem jde! Vskutku, jde zrovna sem! Bože, to je fešák! (Odstoupí od okna.)

Výstup 6.

(Julča, Neuman).

Neuman (nahlédne do dveří): Není tu nikdo? Smím vstoupit?

Džouzi: Ne, nikdo, pane Nůman, ale co tu chcete?

Neuman: Jdu se podívat na princeznu, o které se mi celou noc zdálo. Byl bych šťasten, kdyby se můj sen proměnil ve skutečnost.

Džouzi (stranou): Ten to umí. (Nahlas): A což přijde-li sem někdo a bude vás vidět? Co řeknete, že tu děláte?

Neuman: Řeknu, že jsem přišel za vaším novým bordynkářem, Palečkem. Znáám jej z kavárny.

Džouzi: A hled'me, jak se umíte šikovně vymluvit. Já myslela, že mi chcete něco říci . . .

Neuman: Přišel jsem vám říci, že mi vaše roztomilá očka udělala, a že nemyslím na nic jiného nežli na vás.

Džouzi: Nefůlujte! Co by tomu říkala Ěgy, kdyby vás slyšela!

Neuman: Co, Ěgy, hahaha! Snad jste nemyslela, že jsem na ni někdy vážně myslel nebo s ní jen vážně promluvil? Ne, drahoušku, od té doby, co jsem spatřil vás, není v mém srdci místo pro žádnou jinou. Dejte mi, Josefko drahá, svoji ručku! (Políbí ji dvorně).

Džouzi (si libuje, stranou): Ach, to je nóbl! To je jiný chlapec, než ten hloupý, usmolený švec.

Neuman: Tahle ručka nebyla stvořena k práci. Ta by měla býti uschována v rukavičce a býti vyndána jen k líbání.

Džouzi (se rozhlíží v rozpacích. Podívá se oknem): To je hezká věc, ale ted' koukejte, jak byste se ztratil. Jde sem vaše paní domácí, Hadršincová.

Neuman: A hrome, s tou bych se náramně nerad setkal! Kam honem! (Hledá východ, jde ke kuchyni).

Džouzi: Tam ne, tam je maminka.

(Neuman chce vejíti do prostředních dveří).

Džouzi: Tam taky ne, tam spí naši hosté z Texasu.

Neuman (zmateně): Tak kam?

Džouzi: Když nemůžete utéct vy, tak uteču já, a vy jí řekněte, že jste přišel za Palečkem. (Odběhne do kuchyně).

Neuman: To mi čerta pomůže! Já odešel nashvál z domova bez snídaně, abych se s ní nemusel setkat, a ted' jí tady padnu zrovna do rukou.

Výstup 7.

(Neuman, Hadršincová).

Hadršincová (vejde, zastaví se, zapře ruce v boky): I stafraporte, to jsem si nemyslela, že najdu pana Najmana tady! Jako na objednávku! Já se po vás sháním k snídání, a vy jste nějak ztratil apetýt od té doby, co s vámi chci mluvit!

Neuman (chce uklouznouti ke dveřím): Navečer mi to budete moci říci, co máte na srdci. Já mám ted' naspěch do úřadovny.

Hadršincová (zastoupí mu cestu): A já do bučřšapu. A potřebuji peníze. Tak sem s nimi!

Neuman (chce ji umlčeti): Ale paní domácí! Nechte toho teď, tady by nás mohl někdo slyšet.

Hadršincová (hlasitěji): A mně na tom houby sejde, slyší-li nás někdo nebo ne. Kdo neplatí pořádně bordynk a nechá bossku na peníze čekat od týdne k týdnu, ten si musí také nechat něco říct.

Neuman: Ale paní Hadršincová, pamatujte se. Vždyť já vám všechno do posledního centu zaplatím. Teď mne ale pusťte.

Hadršincová (zastoupne mu opět cestu): Já už mám těch vašich slibů až takhle! Za posledních šest neděl jsem od vás ani centu neviděla. Vy jste první, kterému jsem tak dlouho čekala, a taky poslední. Ale tohle je moje poslední slovo. Na sliby mne už nedostanete. Nemám-li do zítřejšího večera mony na dlani, můžete si jít spát někam na holubník. Ke mně do fajnové postele ne.

Výstup 8.

(Předešlí, Kašpárková).

(Kašpárková se objeví po slovech “kdo neplatí pořádně bordynk” ve dveřích kuchyně, poslouchá)

Neuman (zahlédne Kašpárkovou): Paní Hadršincová, vaše vyhrůžky jsou docela zbytečné. U mně se nemusíte o svoje peníze bát. A to je taky naposled, co jste se mnou takhle mluvila. Já nemám žádného hrubství zapotřebí. Good by! (Chce odejít).

Hadršincová (stoupne si přímo do dveří, zamezí mu cestu): Jen pomalu s tou flintou! Já se neleknu. Panáček by chtěl ještě hrát na uraženého! A předpisovat mi, co mám povídat a co ne! Podívejte se, paní Kašpárková. Vezměte si mustr, jaké bordynkáře nemáte brát na byt, nechce-

te-li přijít na mizinu. Vypadá to jako veliký pán a je to žebrota . . . Tak, pane Neuman, a teď můžete jít. A nemám-li do zítřka večer mých čtyřadvacet dolarů, sejdem se na stejš. Poroučím se, pane ejdžn.

Neuman (zlostně): Jedubaba. (Odejde).

Kašpárková: Vy to ale umíte, paní sousedko. Já bych si takhle ani na našeho ševce netroufala, a vy na takového pána!

Hadršincová: Vy jste vůbec k těm arabům moc shovívavá, misis Kapšárek! Peníze jsou první a hlavní slovo, to si pamatujte! A kampak jste přichystaná?

Kašpárková: Zrovna jsem sklidila po snídání po holkách a chtěla jsem jít nakoupit nežli tamti vstanou. (Hodí hlavou k ložnici hostí).

Hadršincová: Pěkní hosti. Nějaká žebrota. — hned se přiznali, že nemají peněz, aby šli do hotelu.

Kašpárková: Nu, jakáž pomoc! Je to starého bratr, tak už se to musí k vůli tomu udělat. Jdu koupit několik kachen. Kdyby byly laciné, vzala bych čtyři.

Hadršincová: Čtyři kachny, osobo zlatá!

Kašpárková: Nu což, v neděli jsme snědli tři i s kaldounem, jen se po nich zaprášilo!

Hadršincová: Pro pět ran do lavice, osobo zlatá, vy je krmíte kachnamí, osmnáct centů libra! No, to si myslím, že jim cvakaly zuby jako zavíráky. To byste, matko drahá, byla brzo pangrot. Za čtyři dolary je krmit takovým štofem! To já svým taky někdy koupím kachničku, ale jen jednu! To je dost, kampak bych to přišla?

Kašpárková: Jedna kachna pro šest!

Hadršincová: Já mám na bordu medvědy, že by jeden lehce snědl dvě, kdybych mu je dala. Ať se namlátějí knedlíků se zelím, kachnička je jen tak pro košť. Už vidím, misis Kapšárek, že vám musím dát hodinu, jak se má bordynkářům strojit, aby člověk jednoho za dva dolary týdně uživil. Je-li hladový, musíte ho ze začátku pořádně zakrmit. A to se dělá sádlem. Brambory ať v sádle plovou, zelí také, knedlíky se špekem a každý den vepřový. Jednou lajn, jednou z plece, na pečení s kůžičkou, a všechno tlustý na tři prsty. A dejte toho plný stůl, ať se hladovci naspou. První dva dny, to se ještě naládují, třetí den již povolí a za týden se toho do chlapíka vejde jako do kanára. A když to máte tak zrychtovaný, začnete vést pravý bord. Jeden den smažený játra, druhý pajšle, třetí ledvinky, čtvrtý držky, pátý čocku, šestý čumáčky a v neděli jim pošpendýrujte starýho kohouta za osm centů libru. Když se to tak dělá, člověk přeci na tom bordynkáři nějaký cent chytí . . . Ale pojd'te, půjdeme spolu k řezníku. Má prý na sejlu zajíčky, tři za čtvrták. Dopovím vám to cestou. (Odejdou).

Výstup 9.

(Jan, Jiří, pak Kašpárek).

Jan; Ba, na mou duši, hochu, jsem se s chutí najedl a bez hořkosti. Vidíš, ani se po nás, jak se mi zdá, neshánějí. Inu, jsme jim "žebrota". Nu, počkejte, já vám ukážu, co takový farmář umí. Teď kde je bratr Václav, abych mu mohl říci, co si o té jeho domácnosti myslím. (Zavolá do kuchyně): Václave, kde pak je tě konec? (Stranou): Už se šourá. Ten člověk je od té mizerie

celý pokroucený. (K Jiřímu): Vidiš, pak u nás říkají: Jen do města, jen do města, tam je lepší život. Tady to vidíš a slyšíš.

Jiří (čistí na sobě kartáčem šaty): Je-je-jen se nezlobte, tatínku, s-s-strýc za to ne-nemůže.

Jan: Já jsem si myslel, kdo ví jak panský si tady v Chicagu bratr Václav nežije, a on zatím je na tom hůř nežli u nás poslední pasák. Ah, tady jde, bačkora.

Kašpárek: Šťastný dobrýtro, brácho! Jak jsi se vyspal? (Belhá se dovnitř).

Jan: Znamenitě. Jako na rožni v satanášově kuchyni. Budu mít co dospávat až budeme zase doma.

(Jiří usedne v pozadí, čte anglické noviny).

Kašpárek: To dělá zvyk, to dělá zvyk.

Jan: To věřím. Kdo si zvykne spát při rámu-su, ve smradu vašich jatek a ve společnosti šesti nebo osminohých podnájemníků, ten tu může spát znamenitě.

Kašpárek: Musíš přijmout za vděk tím co máme. (Rozhlíží se): Má stará tu není?

Jan: Ne, šla někam s tou svou přítelkyní. Asi nakoupit.

Kašpárek: Tak? (Vzpřímí se). Zase s tou jedovatou Hadršínkou?

Jan: Ano, s tou komandantkou celého tohoto domu. Tvojí, tvé ženy, tvých dětí, vás všech.

Kašpárek (se postaví): To snad přece ne. Hlavním pánem jsem tady já!

Jan: Cože? Ty babo jedna! Když na tebe žena houkne, skrčíš se jako šnek! Ty jsi mi pěkný pán ty bačkoro! Ty jsi tady páté kolo u vozu.

Kašpárek: No sr, no sr!

Jan: Yes sr, yes sr!

Kašpárek: No, nosr! Já tu mám taky svoje slovo. Nech toho být!

Jan: Ano, máš tady slovo, ale nikdo ho neposlouchá. Já jsem to dobře prohlédl, kdo tady má jaké slovo, a taky ti to řeknu. Napřed přijde Hadršincová, pak přijde pámbůh, pak tvoje žena, pak krejčí Sahula, pak tvoje dcery, pak švec, pak všichni ostatní bordynkáři a pak ty. Takovým jsi tady pánem. Rozumíš?

Kašpárek (pokyvuje hlavou, ušklíbne se a drbe se za uchem): A což, ono v tom hodně pravdy je, ale změnit se to nedá.

Jan: Že nedá? To bych se na to podíval! Já bych si na ženu pěkně dupnul! Moje žena měla ráj na zemi, dokud byla chudák živa, tadyhle Jiřík mi může být svědkem, ale houknout by si byla na mne nedovolila, jako ta tvá na tebe!

Kašpárek: To už se nedá změnit. Už to tak je.

Jan: Vida, teď se přiznáváš. Musíš se dřít, až jsi od toho celý skroucený a hrbatý, a k tomu poslouchat jako regrut!

Kašpárek: Nadřel jsem se dost, jen co je pravda, ale (usmívá se šibalsky) s tím kroucením to není tak zlé. Abych se ti přiznal, to já si s tou nemocí jen tak hraju, abych si trochu pohověl. Ale (ohlíží se bázlivě) mé staré o tom ani muk, to by byl oheň na střeše, a musel bych znovu do rachoty. A já si chci s pomocí boží a doktorovou nějaký měsíc dpočinout.

Jan: Vždyť jsem si to hned myslel, že se přetváříš. Ale to zas jen dokazuje, jaké je tady u vás hospodářství. Bud'to jsi takový mizera, že bys chtěl, aby se rodina na tebe dřela, nebo je tvá žena tak neuznalá a necitná, že by tě nenechala odpočinout na nějaký čas, když jsi po práci se-

dřený. Ať už je to tak nebo tak, tohle musí přestat. Rozumíš? Tady musí začít jiný pořádek.

Kašpárek: A ty chceš ten nový pořádek zavést?

Jan: Ano, já. To se podíváš.

Výstup 10.

(Předešlí, Paleček).

(Paleček vejde, poslouchá).

Kašpárek: I jdi, šmodrcho jeden. Jen si nepřej, dostat se do konfliktu s mojí starou. Ta by ti zahrála a vypakovala by tě z domu. Zvláště kdyby se k tomu hodila ta Hadršínka a pomohla jí. To by tě přešla kuráž.

Jan: A já ti povídám, že zde musí nastat jiný pořádek, a že se o to postarám. Musíš ale stát se mnou a ukázat, že jsi mužský a ne baba.

Paleček (přiblíží se od zadu k Janovi, poplácá mu na rameno): To je slovo, pane otče. Tuhle lekci pan Kašpárek potřeboval, jen co je pravda.

Jan (ohlédne se na Palečka): Líbí se vám to? No počkejte, hnedle dojde taky na vás. Dobře, že jste přišel.

Paleček (žertovně): Ale, ale, pane otče, snad nemám taky zapotřebí vašeho povzbuzení, jako tuhle pan Kašpárek.

Jan: To ne, ale nějakého jiného. Vy jste jeden z těch chlapíků, co pletou holkám hlavy a pak je nechají sedět. Vid'te, že se nemýlím?

Paleček: Ale, ale, pane otče, čekáte snad, že se budu zpovídat?

Jan: Nečekám. Já do vás vidím bez zповědnicce. Andulu už jste začal bláznit. Já vám chci říci, nemyslíte-li to vážně, tak nechte děvče být, nepřejete-li si, aby se vám přihodilo něco nemilého, Lépe byste udělal, kdybyste se vystěhoval.

Paleček: Člověk by skutečně řekl, že jste tady komandantem.

Kašpárek: Na mou duši!

Jan: Jaké máte zaměstnání?

Paleček: Tak vy mne chcete skutečně zpovídat!

Jan (položí mu ruku na rameno a vlídně se mu podívá do obličeje): Nemusíte odpovídat, nechcete-li. A myslíte-li si, že vám může být někdy takový táta z Texasu k něčemu dobrý, odpovídejte na moje otázky.

Paleček (s ostýchavým úsměvem): Jsem učitelem na sobotní a nedělní škole. Mimo to píši tu a tam pro noviny.

Jan: Mnoho-li vám to vynáší?

Paleček (sklopí hlavu): Mnoho toho není. Tak osm—někdy deset dolarů týdně.

Jan: To je málo na živobytí a moc na umření. Nu, budeme vidět, co se dá dělat. Prozatím, nemáte-li do soboty co dělat, můžete chodit po Chicagu s námi, abychom se nemuseli na cestu přeptávat. Bude z toho koukat nějaký dolar denně pro vás, chcete-li.

Paleček (radostně) Bodejt' by ne, když mi zaplatíte můj čas.

Jan: A pamatujte na moje slova, co se týče té holky. Teď nás prozatím doved'te k nejbližšímu holiči. Pak pojedeme do města k profesorovi, který bude léčit Jiříka. Tadyhle v tašce mám jeho adresu.

Paleček (ochotně): K holiči vás vodit nemusím. Je vidět do jeho krámků odsud ze dveří. Tamhle, co je ten malovaný sloup. Pucifous zrovna otvírá.

Jan: Dobrá, až budeme hotovi, přijdeme si pro vás. (Odejde s Jiřím).

Výstup 11.

(Kašpárek, Paleček).

(Kašpárek a Paleček dívají se na sebe udiveně)

Kašpárek: Panečku, to koukáte, učitelský! Tenhle můj brácha — nemyslíte, že je to nějaký zakuklený jenerál? Člověk si ani netroufá mu odpovědět.

Paleček (v rozpacích): To se mi jakživo nestalo, abych se někomu takhle zpovídal jako školák.

Kašpárek: No, to jsem žádostiv, jestli se někdy chytne doopravdy s mojí ženou, nebo dokonce s Hadršincovou, co z toho dopadne.

Paleček: To můžete být jist, že vám tak nepomůže jako já s tím doktorem.

Kašpárek: I vy švingulate jeden, to se vám doopravdy povedlo. Teď mám aspoň na pár neděl odpočinek zajištěn. Není nad takový hexnšus.

Paleček: A nad takového doktora. Počkejte, znám jednu písničku o doktorech, ta se vám bude po té vaší zkušenosti dvojnásob líbit.

Kašpárek: Tak spusťte! Mně je dnes tak vesele, že bych hned zpíval s sebou, kdybych uměl.

Paleček (zpívá):

I.

Je velmi mnoho lidí
na světě zbytečných,
jeden druhého šidí,
doktoři nejsou z nich.
Štěstí jesti,
když doktor blízko dlí,
najednou-li
vás nemoc navštíví.

Jsi rád, když v chvat
tě přijde proklepat.

Refrain:

Jakmile něco cítíte
zdola neb s hora,
honem si zavolejte
doktora.

Flašky, prášky, pilulky,
pro všechno on má
a nemoc vám v tu ránu
horyap gudbaj dá.

2.

Na chřipku i na rýmu,
na kycht a koliku,
žloutenku, kocovinu,
šilhání ze zvyku.

Flašky, prášky
a medicín dávky,
pěčí, léčí,
bolesti člověčí.

A zdráv-li jsi
nemoc narafičí.

(Refrain)

3.

(Na vyvolání).

Znám já jednoho pána,
ten ukrutně se dřel,
ač bez práce by třeba
celý rok vydržel.

Žena — fena
odpočnout nedala,
na ráz jej zas
do rachoty hnala.

Muž šel, zlost měl,
na pomstu pomýšlel.
(Refrain)

Hexnšus je taková
nemoc potvora,
po psím sádle pozveme
doktora.
Flašky, prášky pilulky,
pro všechno on má,
a nemoc vám v tu ránu,
horyap gudbaj dá.

(Kašpárek napřed sedě poslouchá, pak pokyvuje hlavou, směje se a louská prsty, pak vstane a poskakuje).

Výstup 12.

(Předešli, Fanda, Andula).

Fanda (se zarazí ve dveřích, vidouc otce poskakujícího) A já jsem myslela, pá, že jste nemocný.

Kašpárek (se rázem zkroutí a belhá se k houpačce): Ah . . . to já jsem zapomněl. Víš, to já mám tak chvilka úlevu.

Fanda: To jste užíval zase nějakou dobrou medicínu — z pajntíku, co?

Andula: Ale Fény, už zase začínáš? Jsi hned jako sršáň. (Jde s Palečkem do pozadí, kde hovoří).

Kašpárek: Zpropadená škrkavka! Takhle to ctí rodiče!

Fanda: Co jste nás nenaučili, to neumíme. (Posadí se na židli a sundává si klobouk). Šel dnes Sahula do práce?

Kašpárek: Kdo je to, Sahula?

Fanda: Copak vy nevíte, jak se jmenují vaši bordynkáři?

Kašpárek: Aha, to ty se ptáš na toho svého krejčího. Já ho neviděl. A co že vy, holky, jste doma?

Fanda: Což vy nejste doma? Co se ptáte?

Kašpárek: To je potom dcera! Tohle je rešpekt před tátou.

Fanda: Kdo chce mít rešpekt, musí si ho umět zjednat, ale ne tak jako vy pitím, nadávkami a hádkami s maminkou.

Andula: Mlč, Fando, nech tatínka! (K otci): Vrátily jsme se domů, protože je šap zavřený. Básové mají nějaké vyjednávání a je tam tiketa, že se dnes a zítra nepracuje.

Kašpárek: To bude zase nějaká stávka z toho koukat. To je teď na denním pořádku. Teď bychom to zase pár měsíců zadarmo živili! Takové tři holky, a táta a máma aby se na ně dřeli.

Andula: My jsme si jistě zaplatily všechno, co jsme od vás měly. Nám nemusíte nic vyčítat.

Výstup 13.

(Předešlé, Kašpárková, Hadršincová).

Kašpárková (vrazí bez dechu do světnice, nese náruč balíků od groceristy, jež trousí po cestě): Ježíš Marjá, holky, je to pravda, že bude zase štrajk?

Fanda (pokrčí rameny): Snad! My nic nevíme. Dnes a zítra se ale nedělá.

Kašpárková (hodí věci, jež přinesla, na stůl, spráskne ruce): Co my si počneme, nešťastní lidé, bude-li to pravda. Všechny holky se dnes vracejí, že jsou šapy zavřeny. Co si počneme, rány boží!

Hadršincová (vejde): Moje Égy přišla taky. Jakáž pomoc.

Kašpárková: Copak, vám je hej, paní sousedko. Vy jste jen dvě skromný osoby a máte čtyři bordynkáře. Ale co my tady, taková rodina, pět krků mimo bordynkáře, a výdělek žádný. Taková rána za ránou, Táta celý pokroucený, dcery na štrajku . . . to jsou rány, to jsou rány!

Fanda: Však nám to už fádr vyčetl, že nebudem nic vydělávat. Jako bychom toho nebyly nanesly už domů dost.

Hadršincová: Ták? Slečinkám by vyčetl pan Kapšárek, když si budou muset na nějaký čas odpočinout, a sám si bude hovět v houpáku? A ještě přivede rodině na krk dva darmo jedy odněkud až z Texasu, aby je rodina živila?

Výstup 14.

Jan (stane ve dveřích a vyslechne, co praví Hadršincová. Pak vstoupí, pokročí k Hadršincové): Poslechněte, vy duchem svatým osvícená ženo Putifarova! Už by bylo na čase, abyste přestala strkat svůj nos do věcí, do kterých vám nic není. Co je vám do toho, jak já se s bratrovou rodinou vyrovnám! Tady je pánem . . .

Hadršincová (jakmile Jan promluví, se lekne a udělá pochopa, ale hned se vzpamatuje a vjede mu do řeči): A vy mně nebudete nic kázat, vy texaský farmáku, kdy a co mám mluvit. Teď já mám slovo, ať mi je dáte nebo ne. Já tady jedním v zájmu své přítelkyně misis Kapšárkové, která si ještě neví s takovými lajdáky rady. Kdyby jí zkušená osoba, jako já jsem, neporadila, tak by ji takoví nezvaní hosté vyjedli.

Jan: Poslechněte, paní . . .

Hadršincová: Nic poslechněte! Já nebudu poslouchat, vy budete poslouchat a já budu mluvit!

Živobytí je drahý a krást se nesmí. Jestli si chcete za bord zaplatit, jako jiní bordynkáři, dobrá. Když ne, tak vás s paní Kapšárkovou vyházeme, jak jste hranatý i s tím vaším koktavým Honzou! Tak!

Paleček (popošťuchuje Kašpárka): Nu tak, teď dokažte, že nejste baba.

Hadršincová: Ted' jsem vám řekla, jak věci vypadají a řid'te se dle toho. Nemáte-li floky, najděte si práci. Takoví dva nádeníci si mohou na bord vydělat.

Jan: A tohle si smí dovolit cizí osoba v domě mého bratra? By gosh! (Žene se po Hadršincové)

Jiří (jej zadrží).

Kašpárek: Počkej, John, teď budu mít slovo já.

Hadršincová: Oni si, pane Kapšárek sednou, ať si neulověj cukluft! Paní Kapšárková, usaděj jejich pána!

Kašpárek (rozlíceně): A nikdo mne neusadí! Tohle by mi byl pěkný pořádek! Kdo je tady pán?

Hadršincová (vyprskne jedovatým smíchem).

Kašpárková: Copak do tebe vjelo, muži?

Kašpárek (zahřmí): Ticho! Můj bratr je tady mým hostem a zůstane mým hostem, dokud tu bude chtít být. Nikam nepůjde nádeničit. Jestli nebude na živobytí, tak půjdu vydělávat já, jak jsem mrzákem. A bude-li někdo z tohohle domu vyhozen, pak to bude ten, kdo se tu už moc a moc roztahuje. Rozumíte, paní sousedko? Vašemu komandu tady je konec.

Kašpárková: Václave, pamatuj se!

Paleček (poplácává Kašpárka po zádech): Tak je to all right. Tak na ně!

Andula: Ale fádr!

Fanda: To je fan!

Hadršincová: Paní Kašpárková, takhle já se pod vaší střechou urážet nenechám. Dokud tady budou ti lajdáci z Texas, tak sem ani nohou nevstoupím.

Kašpárek: A to my si je tady necháme nadobro; pojd' na moje prsa, brácho, a ty, Jiříku, taky. Ale vám pomůžu ven.

Jan (svléká kabát): Co to řekla, lajdáci? Počkej, babo!

(Všeobecná vřava. Hadršincová je tlačena ku dveřím, Jiří zadržuje otce, Paleček křičí sláva, Hadršincová ječí).

Opona.

JEDNÁNÍ III.

Parlor u Kašpárků, nebo tam kde nemožno měniti scenerii, tatáž jídelna.

(Čtrnáct dní po jednání II.)

Výstup I.

(Neuman, Džouzi).

Neuman (ve světlém svrchníku, s cestovní taškou v ruce. Vejde opatrně, rozhlíží se po místnosti): Džouzinko, Džouzinko . . . Kde je ta holka? Je nejvyšší čas, abychom jeli. Dostaneme-li se na nádraží nežli přijde Brichta do kanceláře, máme vyhráno. Džouzinko! Džouzi!

Džouzi: Tak tady jsem, můj zlatý Edouši. Vidíš, všechno k vůli tobě opustím.

Neuman: Však tě mám za to taky rád, moje zlato.

Džouzi: A kam pojedeme?

Neuman: Co možná nejdále. Někam do Bostonu nebo do New Yorku.

Džouzi: To musíš mít hodně peněz.

Neuman: Peněz mám dost, zdědil jsem po jednom strýci.

Džouzi: Tak proč vlastně utíkáme? Kdybys to řekl našim, že máš peníze a že si mne chceš vzít, neměli by snad ničeho proti tomu.

Neuman: Ne, ne, já tady nechci zůstat. Vaši mne nemají rádi, a já je taky ne. Jenom tebe mám rád, má kočičko. (Rozhlédne se a políbí ji). Neptej se více na nic, a připrav se na cestu.

Džouzi (po straně): To je jiný amant nežli švec!

Neuman: Zítřa touhle dobou budeme sto mil odsud!

Džouzi (zvázněle): A myslíš to doopravdy se mnou?

Neuman (se pojednou zakucká, po straně): Baj galy, ta holka má nerv. (Nahlas): Toť se přece ví!

Džouzi: A budeš ke mně vždycky hodný?

Neuman: Nikdy si nebudeš hodnějšího přát.

Džouzi: A budeš mne brát často do divadla?

Neuman: Třebas šestkrát za týden.

Džouzi: Dží, to budou časy! A budeme taky chodit na ajskrým?

Neuman: Třebas sedmkrát denně.

Džouzi: Ruku na to!

Neuman (vezme ji za ruku, přitáhne ji a políbí): Nejenom ruku, ale tadyhle mám pro tebe přichystaný zásnubní prstýnek. (Podává ji prstýnek). Není krásný?

Džouzi: Jé jé! To je krása! Ten mi bude slušet, ne? Já si ho tedy nechám, ale to se rozumí, že se dáme oddat. Jen tak bych s tebou nejela. Musíš mi předem říci, zdali si mne vezmeš.

Neuman (rozpačitě): Ale jak ti mohlo napadnout . . . o tom pochybovat. (Přivine ji k sobě, přes její rameno k obecenstvu): Vezmu si tě, ko-roptvičko, kolem krku stokrát denně, vezmu.

Džouzi: Jinak bych s tebou nešla.

Neuman: Ted' ale rychle odtud. Spolu ven jít nemůžeme. Budu na tě čekat na Blue Island a Halsted a pak pojedeme přímo na nádraží. Vyjdi asi za pět minut po mně. Tedy na shledanou, moje srdíčko. (Políbí ji, odspěchá, potutelně se usmívá): Sláva, ted' mám peníze a holku taky. To budou časy!

Džouzi: Tedy na Blue Island a Halsted.

Výstup 2.

(Džouzi, později Svěrák).

Džouzi (skočí před zrcadlo, rovná si pocuchaný pompadour): To je přece ženich! Takového nemá ani Fanda, ani Andula. Ted' at mi přijde ten usmolený švec na oči. Tomu bych ukázala! . . . Jak jsem se vlastně jen mohla nechat od takového stvoření objímat! I do zad bouchat! To byl jeho nejohavnivější projev lásky. Ten usmoleneček! Když byl láskou rozčertěn, dal mi buchtu do zad, že jsem hekla. Hm, můj Numan, to je jiný chlapík! Nosí rukavičky a nežli dá pusu, otře si pěkně šátkem vousy. A jak hezky chodí, a jak si umí kravaty rovnat! (Napodobí jej.) To budou časy. Numan — ted' už mohu říkat můj ženich, a v brzku můj mužíček — býval hercem a zná svět. Ten umí užívat. Proti němu je švec hotové polínko! . . . Tak dneska se loučím s tímhle domem! Tak najednou! . . . a jemine, to ani nebudu při Fandině svatbě. Zrovna odedneška za týden se Fanda vdává. Snad bychom to mohli ještě odložit, ten útěk, abych o tu svatbu nepřišla. Ale ne, slíbila jsem Numanovi, že přijdu a přijdu. My si uděláme s Numanem hostinu někde na cestě . . .

Svěrák (se objeví ve dveřích): Džouzi!

Džouzi! Už zas ten protiva. — Žádná Džouzi! Slečna Kašpárková.

Svěrák: Ale vždyť . . .

Džouzi: Pamatujte si to, pane Svěráku. Slečna pro vás, vždycky slečna.

Svěrák: Což pak jste se na mne rozhněvala nadobro?

Džouzi: Ano, na dosmrť. (Chce odejít.)

Svěrák (jí zastoupne cestu):

(Nehněvej se, drahá máti)

Nehněvej se, dívko moje,
že jsem jenom prostý švec,
a pro tebe chytrou holku
tuze hloupý milenec.
Nevím, co se se mnou děje,
když ty na mne nemluvíš,
jak já po tobě, ach, toužím,
sotva někdy dobře zviš.

Džouzi:

(Holka modrooká)

Ševče usmolený, nečesaný, neholený,
ševče nemydlený, po krk už tě mám.
O tvou lásku nic nestojím,
snadno svoje srdce zhojím,
ševče usmolený, kvinde tobě dám . . .

Svěrák:

(Andulko, mé dítě)

Julinko, mé dítě,
proč pak se na mne zlobíte,
Julinko, mé dítě,
proč pak ten hněv?
Ani kočka tak moc nevrčí,
když se před psem skrčí,
jestli tohle někdo namíchal,
poteče krev.

Džouzi:

(Loučení, loučení)

Po dobrém pravím vám,
vy jste to spískal sám.
Pařeza si vzít nechci,
jiná hodí se snad k ševci,
já se za vás nevdám.

Oba:

(Kde je mládek)

Žádné v světě milování
nepotrvá do skonání.

Svěrák:

Do srdce mi rána
tuhle zradou dána,
nesmím líbat více
její hezké líce.
Toho za živa ať vezme d'as,
kdo mi spískal tenhle špás.

Džouzi:

Do srdce mu rána
tuhle zprávou dána,
nesmí líbat více
moje hezké líce.
Toho za živa prý vezme d'as,
kdo mu spískal tenhle špás.

Svěrák (leze po kolenou ode dveří k Džouzi):
Džouzinko, Džouzinčičko!

Džouzi (couvá): Dejte pokoj a přestaňte dělat
hlouposti. Není vám to nic platno.

Svěrák (vyskočí): Co je to s tebou, Džouzi?
Chtěl jsem tě poprosit, abychom při Fandině ve-
selce řekli také vážné slovo a požádali o svolení.
Mám už šest stovek ve výpomocném, a ty děláš
takové hlouposti.

Džouzi: Nedělejte si žádné naděje, je to mar-
né. Já si ševce nevezmu, ani kdyby měl verpánek
ze zlata a milion k tomu. Good by! (Proklouzne
ševci, jenž ji chce zadržet, a běží ke dveřím).

Svěrák (spěchá za ní): Kam utíkáš? (Mezi
dveřmi ji zadrží).

Džouzi (za scénou): Pustte, nebo — (plesk).

Svěrák (se potácí zpět do pokoje, drže si tvář):
Co se to se mnou stalo? Kde to jsem? Co se to
s tou Džouzinkou děje? Taková hodná holka a
najednou . . . (Náhle) Že je v tom ten poťouchlý

flamendr, ten notářský učedník, Najman. Nu, jestli — tak mu posvítím. Já si svojí holku takhle odloudit nedám. (Odchází v ráži, mezi dveřmi vrazí do Kašpárka).

Výstup 3.

(Švec, Kašpárek).

Kašpárek (vejde, v jedné ruce nese pípu, v druhé kladivo, vesele): Halou, halou, mistře knejpe! A co pak se vám stalo?

Svěrák: O nic, pane Kašpárek, i nic!

Kašpárek: Nějak jste, mistře kopejtko, jako . . . jako krocan! A na jedné tváři jste dokonce červenější než na druhé.

Svěrák: To — to mne tak bolí zub.

Kašpárek: Ale! Zub? Snad vám jej nechtěla ta moje holka vyrazit? Nic bych se nedivil! Je jako žahavka.

Svěrák: To vím, pálí na tři kroky.

Kašpárek: Nebuďte tak ubrečený jako škaredá středa. Nevidáno! Místo jedné si najdete jinou. Beztoho — kam jste to myslel. Moje dcera musí dostat nejmíň senátora a ne s odpuštěním takového skalního ševce.

Švec: Já už také přišel k té zkušenosti (Sahá si na tvář). Ale jen tak to neprojde. (Odejde.)

Výstup 4.

(Kašpárek sám.)

Kašpárek: Však ty se brzo vykurýruješ. (Podívá se na pípu a na kladivo a dá se do smíchu): Ichuchu, to budou časy! Každý den bych se chtěl loučit s bratrem. Kampak to štěňátko postavíme? (Rejdí po světlici, shání sklenice a pantíky). Tadyhle — snad nám při okně nenastydne.

Anebo ho raději necháme venku na chodbě. Bude k němu blíž, a stará nebude mít takový přehled. Je to přece jen štěstí! Co mi to jindy dalo práce, dostat ze staré pěták na pajntík, a dnes ho budeme mít, toho božího pitiva celý kejk. Brácha se plácl přes kapsu a řekl, že na rozloučenou s Chicagem zaplatí všechno co se vypije. Mně se přece jen zdá, že v tom mém bratrovi vězí nějaký zakuklený Rockefeller. Je to přece jen škandál, že od něho běře stará peníze za bord jako od jiných bordynkářů. Ale on sám říká, že zadarmo ani kousek cukru do kávy nechce, a platí správně. (Podívá se znova na pípu a kladivo), No, to bude zase jednou po dlouhém čase berdíčko. A učitelský bude při tom. Ta šelma nekřtěná! Takovýho zetě bych si dal líbit. Ten aspoň je vzdělaný. Dardu hraje jako nebožtík král Eduard a holek by mohl mít jako císařský sultán. Ale on ne, on Andulu. Nu, dnes není doma, vypomáhá v redakci, ale k večeři přijde a pak mi bude pomáhat vysoušet soudek . . . Hurej, to budou časy! Takhle se vezme pípa (znázorňuje), do pravé kladivo, a bum, bum, dostane štěně cucák. (Naráží do vzduchu, při tom skáče. Nevidí Hadršincovou, jež se vplížila do pokoje za jeho zády a pozoruje ho, majíc ruce zapřeny v boky).

Výstup 5.

(Kašpárek, Hadršincová, pak Kašpárková).

Hadršincová: Ajajajajáj! Pan Kapšárek jako na drátkách! To mu ta nemoc nějak svědčí' (Volá ven). Pojd'te se podívat, paní Kapšárková, na svého ubohého manžela. Chudák nemůže ani na nouhou stát — když se na něj někdo dívá.

Kašpárek (sklesne na židli, stáhne bolestně o-

bličeji, stranou): Který rarach sem tu bábu na zádech přinesl! Každou radost musí člověku pokazit. (Nahlas): To mi to psí sádlo tak pomohlo, paní sousedko. Ale už mne to zase drží. (Zkrouť se).

Kašpárková (ve dveřích): Copak se to tu děje!

Hadršincová: Nu, měla jste vidět pana manžela, jak prohání revmatismus. Tancoval tady jako Indián kolem ohničku. Jak je vidět, není to s tím revmatismem tak zlé. Nu, na nemocného člověka vypadá pan Kapšárek pěkně!

Kašpárek: Ale snad bys tomu, stará, nevěřila. Já jsem poskakoval, jak mi loupalo v žebrách. (Zkrouť se).

Hadršincová: Od revmatismu, ne? Kdo ví, jestli jste kdy jaký revmatismus měl!

Kašpárek (stranou): Že tě, babo, nechce satanáš za živa na luciperku pasovat!

Hadršincová: Jojo, to jsou na světě věci, milá paní sousedko! Člověk by neřekl, jaký špatnosti jsou na světě možny. Jako můj nebožtík lajdák Hadršinec! To vám musím povědít. Tak jednou mně taky přivandroval z práce, že prý mu praskla v kotníku žilka. Leh si, dával si obklady, začal se kurýrovat. A taky doktora si povolal. Doktor mu nohu zafáčoval, a řekl mu, aby se povaloval doma. Už to trvalo tři neděle, na noze nic nebylo, a do práce ani pomyšlení! Co jsem měla dělat? Tak jsem se jednou ráno začala strojit. Kam půjdeš, stará, ptal se. Inu, kam půjdu! Na stejšn pro varant na jednoho darebáka, který leží, vyžírá mne a nic nepodporuje. A oučinkovalo to. Odpoledne se belhal do fekterie, aby ho druhý den vzali do práce. Bylo po bolesti, skákal jako srnec. Takových je, milá paní, že bychom na ně mohly

prstem ukázat. Jo, tyhle varanty, to je apatyka! Ale ted' už musím jít, připravit něco na večeri pro moje araby. A zrovna jde roznášec s novinami. Já už se nemůžu dočkat, jak to s tou rasovou ženou v tom románu dopadne . . . To je vám krása, ten román! Tak gudbáj. (Uštěpačně): Gudbáj, mistr Kapšárek! (Odejde).

Kašpárek: Za dveřmi stojí koště, paní sousedko, nechod'te pěšky, vemte si rajd.

Výstup 6.

(Kašpárek, Kašpárková, pak Andula).

Kašpárková (stoupne si před muže): Slyšel's, táto?

Kašpárek: Ah, že se ti chce mluvit! Já tady sedím jako lazar, a ty dáš na řeči takové hadrbaby!

Kašpárková (hlasitěji): Poslechni, táto, jestli je v tom nějaký švindl, bud' ti pámbů milostiv! Zítřka si zavolám doktora já a budeme vidět. Já se celý den dřu, a ty bys takhle?

Kašpárek (belhá se ven): Ale mlč, stará! Já ti přece vypomůžu co se dá, a ušetřím ti hodně práce.

Kašpárková (zlostně): To ti věřím, narážet a točit pivo, to ty nebudeš stonat!

Andula (vystupuje): Ale fádr, madr, už byste jednou měli dát pokoj s tímhle hádáním.

Kašpárek: To si vyjednej s mámou. (Odejde).

Výstup 7.

(Kašpárková, Andula).

Kašpárková: Ach, to je radost býti mámou v takové rodině!

Andula: Kdo tu rodinu vychoval, má?

Kašpárková: Ještě mi něco vyčítej, ty! Ty's mi udělala také málo radostí v životě.

Andula: Ale ještě mohu udělat.

Kašpárková (zadívá se na dceru a smutně pokyvuje hlavou).

Andula: A už toho dnes nechme, má.

Kašpárková: Co bych si počala, kdybych neměla tu Fandu! Aspoň jedna že mi dělá radost.

Andula: Jestli vám to dělá radost, když se dcery vdávají, můžete se v krátku dočkati nové radosti.

Kašpárková: Když je ženich řádný muž, vydělá peníze a nerozhazuje je, ano. Ale ty s tvým učitelským flamendrem?

Andula: Mami, nehaňte Palečka! On už pracuje v redakci na výpomoc a možná, že tam dostane stálé místo. Schopný je dost.

Kašpárková (se dá do smíchu): A mlč, on, a stálé místo! Bude dělat týden a přijde domů. — Kdybys raději myslela na rodiče nežli na něho. Dej sem výplatu!

Andula: Snad nehoří! (Vytáhne obálku, podá ji matce).

Kašpárková (přepočítává peníze, podívá se na dceru): To je všechno?

Andula: A není toho dost?

Kašpárková: Čtyři dolary a dost? Vždyť dostáváš osm!

Andula: A což kdyby byla stávka?

Kašpárková: Tak by byla stávka, a když byste nic nevydělaly, nepřinesly byste nic. Nebylo by to ponejprv. A když vyděláváte, máte odevzdat peníze rodičům.

Andula: Který bordynkář vám platí víc?

Kašpárková: Jak to se mnou mluvíš?

Andula: Je to pravda. Fanda vám taky dala každý cent, a nedostala za to nic než kousek toho jídla a pár hadrů na sebe. Když chtěla, abyste jí do domácnosti koupila aspoň kamna, řekla jste jí, že má krejčí peněz dost. Se mnou to dopadne taky tak, musím tedy myslet na sebe. Věčně u vás nebudu, a až se vdám, budu taky potřebovat peníze.

Kašpárková: Vždyť máš pana učitele a ledačtora a takový úřad už něco nese!

Andula: Však on si už něco výnosného najde a kdyby ne, k vám o nic nepřijde nikdy. Když nebude mítí práci on, budu dělat já, a živi taky budeme.

Kašpárková: Vyvedla se mi dceruška, vyvedla. Ach jo! Jakoby to nebylo ani křesťanský dítě. To má pak člověk odměnu za vychování.

Andula: O tom vychování moc nemluvte. Tím se moc chlubit nemůžete. Ještě jsme měly chodit do školy, a už jste nás hnala do šapu, jen abychom nějaký ten dolar domů přinesly.

Kašpárková: Ah, já se s tebou nebudu zlobit. Ale to ti povídám, jak mi nepřineseš za týden celou výplatu, vyhodím ti ty hadry na ulici a tebe za nimi. Rozumíš?

Andula: To nebudete muset. Já půjdu sama. (Odejde do kuchyně).

Kašpárková: Co? Snad by ta holka . . . Možná dost, že ji ten učitelský zfantil. (Chce za ní, ale v tom . . .)

Výstup 8.

(Kašpárková, Hadršincová).

Hadršincová (vběhne udýchána, vyjevena, s novinami v ruce): Misis Kapšárek! To jsme to vyvedly, my nešťastné ženské, to jsme to vyvedly!

Kašpárková: Copak, copak se stalo?

Hadršincová: Tadyhle se podívejte! Mne by trefil šlak, Ježíšmarjá. Kdo pak by se byl tohohle nadál!

Kašpárková: Ale pro boha, co je? Já vám nerozumím.

Hadršincová: No tak si to tadyhle přečtete a budete hned rozumět. Zrovna tadyhle. Jak jsem přečtla román a přemrkla úmrtí, obrátím stránku na místní zprávy, abych věděla, je-li tam nějaký mord nebo sebevražda, a tadyhle mi padne do oka slovo Kapšárek.

Kašpárková: Co, v úmrtí?

Hadršincová: Ale kde, osobo zlatá. Jen si to přečtete a radši si k tomu sedněte, abyste se neskácela. Tadyhle čtete. Krásný příklad pana Kapšárka. No tak!

Kašpárková (slabikuje): Včera zavítal do naší redakce vážený krajan pan Jan Kašpárek z Bromeville, Texas, a byli jsme potěšeni, že jsme se s ním mohli seznámiti. Shledali jsme v něm krajana skutečně uvědomělého, pokroku milovného a obětavého. Zavítal k nám v průvodu svého syna Jiřího, k vůli němuž vážil cestu do Chicagu. Mladší pan Kašpárek trpěl jistou vadou výslovnosti a přijel sem na léčení k známému specialistovi. Léčení potkalo se s nejlepším zdarem, a oba krajané jsou výsledkem své cesty do Chicaga nanejvýš potěšeni. Na oslavu šťastné cesty složil u nás pan Kašpárek obnos pět set dolarů na rozdělenou mezi české dobročinné ústavy a školy. (Mluví) Kristáčku můj umučení, pět set dolarů pro nic za nic, jen tak na oslavu!

Hadršincová: Jen čtete dál, jen čtete dál! To ještě nejste u toho hlavního!

Kašpárková (čte): Tento příklad měl by býti co nejčastěji jinými hosty následován. Pan Kašpárek osvědčil svoje dobré srdce již vícekrát! Jest ovšem z těch, kterým je štědré přispívání na dobré účele možno. Pokud nám známo ze zprávy našeho jednatele, jenž nás na pobyt páně Kašpárkův v Chicagu upozornil, jest pan Kašpárek majitelem jedné z nejbohatších renčí v Texasu a jedním z nejbohatších Čechů v Americe vůbec. Má přes tři tisíce akrů pozemku v nejlepší krajině a pěstuje ročně sta kusů dobytka. Mezi svými spoluobčany těší se veliké vážnosti. Pan Jiří Kašpárek je jeho jediným synem. (Pustí noviny k zemi, sklesne na židli). To jsme to dopracovaly!

Hadršincová: Vždyť jsem vám řekla, abyste si sedla! Takový milionář!

Kašpárková: A já od něho brala peníze za bordynk do předu jako od nějakého lajdáka, kterému se nevěří, ačkoliv je bratr mého muže.

Hadršincová: A já jsem mu krobiánsky vynadala!

Kašpárková: A já na něho od té doby nepromluvila vlídné slovo a poctivě jsem se na něho nepodívala.

Hadršincová: A já ho chtěla od vás vyházet! A tomu jeho synu jsem řekla koktavý Honza!

Kašpárková: Vidíte, a on teď nekotá ani co by se za nehet vešlo! A já jsem se po něm také ušklíbala!

Obě: To jsme to vyvedly!

Hadršincová: Co teď?

Kašpárková: Co teď! Vy si vždycky víte rady. Ted' rad'te, abychom si je udobrily nežli odjedou. Mít takového bratra a švakra a rozejít se s ním ve zlém!

Hadršincová: Jaká to mohla být partie pro někteřou ze sléčen! Vždyť by to nebylo poprvé, co se vzali bratranec se sestřenicí.

Kašpárková: Na to jsem ani nepomyslela a je to pravda. Fanda už sice ženicha má, a Džouzina je pro něho moc mladá, ale pro Andulu by to bylo štěstí. Jenže ta je zase celá pryč do toho učitele. To je malér, to je malér.

Hadršincová: To by bylo to nejmenší, Ěninku přesvědčit, co je její štěstí; ale jak ty boháče usmířit!

Kašpárková: Takové bohatství! Tři tisíce nebo kolik akrů! To je asi půl Texasu! A on tu před námi dělal, jakoby ani na ten bordynk vždycky pohromadě neměl. Ten pokrytec!

Hadršincová: To je právě to, čím nás ofůloval. Ale teď je na nás, misis Kapšárek, napravit, co jsme pokazily.

Kašpárková: Ale jak, paní sousedko!

Hadršincová (pojednou): Hurej, sláva, už to mám! Paní Kapšárková, teď přišla chvíle, kdy vám misis Hadršinec dokáže, že je strážný anděl vaší famelie. Ještě dnes si budete ležet se švagrem v náručí.

Kašpárková: Osobo, to byste musela umět dělat zázraky!

Hadršincová: Rozpláceme jej radostí. Rozděláme ho na toleranc. Kolem prstů si jej otočíme!

Kašpárková (vrtí nedůvěřivě hlavou): Osobo, to byste ho musela knypotisírovat. Vždyť oni už v šest hodin odjedou!

Hadršincová: Nepojedou. Zdržíme je. Poslechněte, co vám řeknu. Uděláme vašemu švakrovi velkou ováci.

Kašpárková: Co je to ováce?

Hadršincová. To je . . . to je jako . . . počkejte, to je, abych vám řekla. No víte, to je ováce . . . Víte, hodně křiku, hodně slávy a hodně chvály. To je ováce.

Kašpárková: Aha, to bude taková suprajz párty. Nebude si myslet, že si z něho děláme blázny?

Hadršincová: To se musí udělat tak, aby si to nemohl myslet! Bude to ale stát pár tolárků.

Kašpárková: Ráda je dám, jen povede-li to k smíření.

Hadršincová: I povede. Za to vám ručím já, misis Hadršinec. A teď k dílu. Obstarejte celý hrnec párků a buřtů, dost pití, kafe a trochu kmínky. Ale napřed mi zavolejte Ěnytku.

Kašpárková (volá do kuchyně): Andulo! Ěny! Pojd' sem!

Hadršincová: Uděláme těm Texákům takovou "surprajz párdy", že na ni do smrti nezapomenou. Ale musí to být provedeno hned, než se vrátí ten Paleček domů, aby nic nepokazil.

Výstup 9.

(Předešlé, Andula).

Kašpárková: Přijde teprve v šest hodin, máme tedy času dost.

Hadršincová: Tím líp. Nežli přijde, může být osud vaší dcerušky rozhodnut. Jen když tu Paleček nebude.

Andula (vejde, mezi dveřmi k sobě): Co to? Něco se tu kutí a Paleček nesmí při tom být? Ale?! A od čeho by byl telefon v lékárně? (Hlasitě): Tak co je, madr?

Kašpárková: Ah, tady je Andula.

Hadršincová: Pojd'te sem, dcerunko, chci vám říci něco náramně důležitého. Tadyhle se podí-

vejte do těchle novin. Váš strýček z Texasu udělal dobročinný skutek, který proslavil celé jméno Kapšárkovo. My mu za to uděláme velikou surprijzparty. Já zavolám starého Mezulandu s jeho kluky, aby zahráli štandrlu. Chlapi doma ševcují, jak jim řeknu, narazí čepice, vezmou inštrumenty a jdou.

Kašpárková: Taky muziku?

Hadršincová: To je to hlavní, má-li to býti slavnostní. Po uvítání vyklidíte jídelnu, a mládež si trochu skočí. Andulka musí provést pana Jiřího.

Andula: Ale oni jedou asi za dvě hodiny pryč!

Hadršincová: Zdržíme je, aby nejeli! A na vás to bude nejmíc záležet, aby se panu Jiřímu odsud nechtělo.

Andula: Na mně?

Hadršincová: Paní Kapšárková, řekněte Andulce, jakého má bratránka.

Kašpárková: Věříš-li holka, že je ten tvůj texaský bratráněk skoro milionář? Strýc má velikou renč, moc tisíc ákrů lantu a tisíce kusů dobytka, kočáry, koně k rajtování, všechno jako baron. Tady se jenom tak přetvařovali, jako by byli chudáci.

Hadršincová: Ano, doslova, jak vám to maminka povídá. A jistě že si koupí co nevidět antonobil. Takový boháč! Ah jo! Šťastné děvče, které toho dostane za ženicha.

Andula (udiveně): Nu a co já s tím mám dělat?

Hadršincová: Co? Vy budete Andulko, při tom překvapení zastupovat rodinu Kapšárkovu a podáte mu pugét. Poděkujete mu za tu čest, kterou rodině udělal. Tak pár slov.

Andula: Nějaký spíč? Počkejte, to já zatelefonuju pro Palečka, ten nám udělá spíč, ten to umí.

Hadršincová a Kašpárková (ji zadrží).

Hadršincová: Počkat! Nevolejte nikoho. To nesmí být nic jako od řečníka. To musí být od srdce, tak jak to samo přijde. Řeknete takhle: Drahý strýčku a bratranče! My nemůžeme ani říci, jakou jsme měli radost . . . nu a něco k tomu. Za zády budete držet kytici, tu jim podáte, my se dáme radostí do pláče, oni taky, a už to bude, a nebudete muset dál mluvit. Ale počkat! Napřed promluví sousedka Štricnerová. Ona je předsedkou u lože Křestislava Dvanáctá a dělá nad umrlými sestrami spíče bez knížky. Ta bude mluvit napřed, vy potom a podáte jim kytku.

Andula: Ale kde vezmeme kytku?

Hadršincová: Ta se musí koupit!

Kašpárková (úzkostlivě): Pane bože, co to bude stát, taková kytka?

Hadršincová: To víte, něco se obětovat musí. Tak a nyní půjdeme každá po svém. Vy, paní sousedko, oznámíte panu Kapšárkovi, co se bude dít, aby nám pomohl dělat slávu a pak obstaráte na rychlo nějaký ten lunč. Andulce dejte dolar, ať koupí na osmnácté kytku. Pak, Ěninko, přijďte k nám, půjdeme sem s muzikou pohromadě, až tu Texasáci budou. To bude něco, co ještě náš plejs neviděl. Za čtvrt hodiny je to všechno pohromadě. A Štricnerka, panečku, ta bude rejdit, až jí řeknu, že bude na té slávě řečnit. (Odejde).

Kašpárková (vyprovází Hadršincovou ke dveřím): Jen aby se nám to vydařilo, když už na to vynaložíme tolik peněz!

Andula (pro sebe): A tohle by se mělo dít, a

Paleček by neměl při tom být? Ne, to tak nepůjde. Hned mu to zatelefonuju. (Odejde).

Výstup 10.

(Kašpárková, Kašpárek).

Kašpárková (vyprovodí Hadršincovou, obrátí se za Andulou, volá): Pošli sem hned tátu! (Pro sebe) Pane bože na nebesích, jestli pak to všechno k něčemu povede! Tolik peněz to bude stát, jen aby to pak nebylo nadarmo . . . Muzika, kytku, párky, pivo . . . až se mi z toho hlava točí. To bude výdej . . . (Pokročí ke dveřím): Pojd' sem, Václave! To budeš koukat, co máš za bratra.

Kašpárek (vchází): Copak se to tu děje? Andula letí jako bezhlavá zadem ven a ty křičíš jakoby se svět bořil!

Kašpárková: Tadyhle čti a pak mluv!

Kašpárek (vezme noviny a slabikuje zprávu).

Kašpárková (zatím odnáší z přístěnku stoh talířů. Pak se zastaví u muže a čeká, až dočte).

Kašpárek (dočte zprávu, odloží noviny a beze slova se belhá ven).

Kašpárková: Kam jdeš?

Kašpárek: Objednat ještě jeden soudek! Na oslavení tohoto je jedno štěně málo. A muziku objednáám, a sousedy sezvu, a tancovat se dnes musí, až se bude chalupa třást. A pryč dneska nesmějí, kdybych je měl k trnoži přivázat. Takováhle věc se musí důkladně oslavit!

Kašpárková: Človče, ty máš ten samý nápad jako paní Hadršincová. Ona už šla objednat muziku. A Andula šla koupit kytku.

Kašpárková: Tak taky má ta hadrbaba nějaké kloudné nápady? No, to bych měl chuť jí odpustiti všechny hříchy, které na naší rodině spácha-

la, i s tím psím sádlem. Ale víš co? Při tom musí být taky pěkná řeč. Počkáme s tím oslavením, až tady bude Paleček. To víš, ten učitelský to umí!

Kašpárková: I nic takového. My nechceme, aby byl ten učitelský při tom. (Důvěrně). Poslouchej, Venco, nemyslíš, že by to bylo pro Andulu tisíckrát lepší a pro nás taky, kdyby si vzala Jiřího?

Kašpárek: Což o to! Ono by to . . . tento . . . Ale co my do toho můžeme mluvit! To se musí nechat jim. Kdyby on chtěl ji a ona jeho, tak by to snad šlo. Ale copak můžeš vědět, nemá-li on tam v Texasu již nějakou vyhlídnutou, a nebude-li se jí chtít pustit, jako naše Andula toho Palečka?

Kašpárková: To by bylo pěkné, aby Andula nechtěla! To bychom se podívali, aby si takhle kazila štěstí. Ale pst! (Dívá se oknem ven). Pozor, Texasáci přicházejí. Ty tady zůstaň s nimi a bav je, a ani muk o tom, co se připravuje, sice je všechno zmařeno. Ani muk, rozumíš? Teprve až to tady bude, budeš křičet sláva a nošit pivo! — (Odejde do kuchyně, vrátí se pro noviny, ukryje je, pak teprve odejde).

Výstup 11.

(Kašpárek, Jan, Jiří).

Kašpárek: Tak jsem se přece nemýlí! Můj bratr je boháč! On tam má takovou renč a peněz jako bukvic, a já tady dřu v lumbrjárdech. Není to nespravedlivě rozděleno na tom světě? Jestli pak by se člověk nestal anarchistou?

(Jan a Jiří vejdou. Jiří nese pod paží velký balík nakoupených věcí, Jan pušku v pouzdru nebo něco podobného).

Jan: Tak milý bráško, dnes se loučíme. Ted' jsme si všechno opatřili v městě, a šestihodinovým vlakem jedeme.

Jiří: Ano, strýčku, už se s tím Chicagem loučíme. Ted', když jsme si naň skoro zvykli. (Jiří již nekóktá, pouze slabě zadrhuje).

Kašpárek: Ty mluvíš, jakoby se ti odsud ani valně nechtělo!

Jiří (vzdychne si, svěsí hlavu v zamyšlení).

Jan: To je jisté, že již odsud tak nespěchá jako ze začátku. To by mi byl málem utekl zpátky do Texasu.

Jiří: Ba, ted' již ne. Zvykl jsem si tady hodně.

Jan, Nu, pravdou je, že budeme na tu návštěvu v Chicagu vždycky rádi vzpomínati.

Kašpárek: Však my taky na vás budeme hodně vzpomínat!

Jan: A nu, jak . . . bude tady ted' trochu jiný pořádek? Nepůjde to po starém?

Kašpárek: Hodně se už změnilo, a hodně se ještě změní.

Jan: Já bych věděl o pořádné změně pro vás. No, o tom až později. Ted' půjdeš se mnou, Václave. Setkal jsem se na ulici u pošty s krajanem, který býval na mé farmě. Když si několik set ušetřil, nedalo mu to a odstěhoval se sem do Chicaga. Oženil se, a nevede prý se mu valně. Rád by jel nazpět. Slíbil jsem mu, že o tom promluvíme, aby na mne počkal v salonu. Pojd' se mnou, vypijeme na rozloučenou sklenku vína. Pak se dáme do pakování těch našich krámů. Půjdeš s námi, Jiří?

Jiří (jenž zatím stále vyhlížel oknem): Odpusťte tatínku. Já bych stejně nic nepil. Profesor

mi nařídil aspoň dva měsíce nepít ničeho mimo vodu. Jen jděte, já tady zatím připravím tašky.

Jan: Nu tak si tu zůstaň, chceš-li. My jsme tu za chvílku. Pojd', Václave!

Jiří (se sklání nad kufříkem u okna postaveným.).

Kašpárek (záře radostí odejde).

Jan (následuje bratra, ve dveřích se zastaví, zavrtí hlavou): Co to s tím hochem je? Jakoby ho byl někdo očaroval!

Výstup 12.

(Jiří, Anežka).

Jiří (postaví se k oknu, dívá se smutně ven. Přejde pokoj a zase se vrátí k oknu): A ted' mám jeti z Chicaga pryč! Ne, nevím . . . co se to se mnou děje. Taková tesknota mne jímá, a to jen proto, že máme jeti pryč z tohoto Babylonu. Mám sto chutí říci tatínkovi, abychom tu ještě zůstali. Anebo ještě lépe . . . dám se znovu do koktání, a prodloužím léčení. Ale — nač bych vlastně lhal! Nejlepší by bylo, kdybych mu řekl všechno. Ano, řeknu mu všechno, jakmile přijde. On proti tomu nebude nic mít. Přece dcera nemůže za matku . . . Ale což . . . Jak jsem hloupý! Ani nevím, zdali ona by mne chtěla. Tenkrát mluvila pouze ze soustrasti. Proč jsem na to vůbec nemyslel! (Dá se do skládání obsahu balíku do kufříku na stole. Pomlčka.) Ty můj bože, já tu skládám, a tak je mi, jakoby to ani nebylo možno, abychom odjeli pryč . . . To jsem si nemyslel, když jsem tu přespal první noc, že se budu tak těžce s Chicagem loučit! (Skládá). Čím to je, že na ni neustále myslím? (Hodí v rozmrzelosti balík, jež držel v ruce, na zem). A ted' dost. Jsem

přece muž. To by v iom sám rarach byl, abych k vůli holce ztratil hlavu.

Anežka (vběhne, udýchána, rozčilena): Paní Kašpárková! Je tu paní Kašpárková?

Jiří: Anežka! Dobrý večer, slečno Ěgy!

Anežka (se zarazí): Pan Jiří . . . Odpustte . . . (Směje se rozpacitě). Vrazím sem jako divoch, ani nepozdravím . . . Přišla jsem říci paní Kašpárkové něco velmi důležitého. (Zmatena). Nevěděla jsem, že budete tady . . . Viděla jsem Džouzi, jak šla s kufříkem ke káře. Náš bordynkář Neuman je taky pryč, odešel se svým kufříkem, tak jsem chtěla říci paní Kašpárkové . . . snad o tom ani neví, že je Džouzi pryč . . . Tak mi napadlo, jestli třeba spolu neutekli . . . A bože, proč vám to vlastně povídám, zatím může být pozdě. (Chce běžeti mimo něho na druhou stranu ke kuchyni).

Jiří (ji jemně zadrží): Když odjela, bude těžko ji chytati. A mají-li se rádi . . .

Anežka: Co vám to napadá, pane Jiří. Neuman je lehkomyšlný člověk, větroplach, který loví kde se co dá. Pověděla jsem mu své mínění, když mně začal nadbíhat. Ale Džouzi je mladá, zrovna tak lehkomyšlná jako on, a proto se obávám . . .

Jiří: Vy se nemáte čeho obávati, slečno Anežko. Ty dva musí napraviti pořádná lekce a přísný trest. Těm vy nemůžete pomoci. Zůstaňte tedy okamžik zde. Chci vám něco říci. Něco smutného.

Anežka: Cože, smutného?

Jiří: Ano, něco smutného — pro mne. My dnes jedeme pryč, domů . . . Vícekrát se neuvidíme.

Anežka (pohnutě): To je skutečně velmi smutné.

Jiří: Cítíte taky, to co povídáte? Myslíte to vážně?

Anežka (podívá se mu do očí): Ano, zcela vážně. Bude se nám po vás velmi stýskati.

Jiří: Jistě ne tak jako mně po vás.

Anežka (s povzdechem): Kdož ví! Ale pusťte mne, musím říci paní Kašpárkové, s čím jsem přišla.

Jiří: Zůstaňte se mnou ještě chvíličku. Pěkně vás o to prosím. Kdo ví, kdy a zda se ještě uvidíme. My opouštíme Chicago a jedeme domů, na farmu, na renč. Řekněte mi, slečno Anežko, máte ráda venkov?

Anežka (živě): Oh, ano! Já bych byla na venkově nejraději stále . . . Byla jsem jednou — ale jenom na týden — u tety na farmě v Michiganu, a nechtěla jsem do Chicaga zpět. Oh, pane Jiří, ta krásná pole, a v dálce kopce, a kolem farmy samá drůbež, slepice, husy, kachny, krůty . . . Já jsem je krmila, nosila jsem jim sypání a to jste měl vidět jak to všechno za mnou utíkalo. A což když jsem si mohla vyjetí s koníkem! Oh, to by bylo moje přání, míti koníka a vozík, a moci si vyjetí do zelených polí a luk, někam podél řeky. A což kdybych měla koně, na kterého bych si mohla sednouti a prohánět se . . . (Zahanbena) Nasmějte se, pane Jiří! Divíte se, jak hloupé myšlenky má taková městská holka?

Jiří (vezme ji za ruku): A což kdyby se ta vaše přání mohla uskutečnit! Což kdyby pro vás přišel takový farmář, třebaš neotesaný, hrubý, ale s dobrým srdcem, a řekl vám: Dovezu si vás k sobě domů, kde bude kolem vás štěbetati drůbež, kde budete míti své kravičky, své koníky. Budete si moci vybrati jednoho z nich, vyskočiti

si naň a projížděti se zelenými poli, nedohlednými pastvinami, kolem jezírek a podél řeky . . . Co byste odpověděla?

Anežka: Hm, co bych odpověděla! Napřed bych se podívala, kdo mi to říká, mluví-li pravdu a podle toho bych odpověděla. Ale proč mi to vše povídáte? Takového štěstí se nedočkám, a takovým fantasírováním si člověk jen pokazí náladu. (Chce odejít.)

Jiří: Počkejte ještě, slečno Anežko! . . . Chci vám něco říci. Chci vám za něco poděkovati.

Anežka: Mně poděkovati? Já jsem vám nic nedala, nic dobrého neudělala!

Jiří: Mýlíte se. Málokdo na světě mi udělal tolik dobra jako vy!

Anežka (se nedůvěřivě usmívá).

(Hudba jemně hraje: Chovejte mne, má matičko).

Jiří: Ano, vy, drahá Anežko. Hled'te. Když naše maminka zemřela a zůstali jsme s tatínkem sami, přilnul jsem k němu láskou dvojnásobnou. Vždyť mi nahrazoval i tu, která mi dala život, a která mi byla na světě tím nejdražším. Postačili jsme si jeden druhému, a vždycky jsem myslel, že nikdy nepoznám citů vřelejších nežli lásku k němu a vzpomínku na matičku. A přece jsem poznal něco nového. Jednoho rána jsem se probudil v Chicagu, a slyšel jsem, jak se před naší ložnicí hádaly moje sestřenice, a pak se zlomyslně posmívaly mému koktání. Já jsem tenkrát koktal, zle koktal. Zlomyslné holky tehdy napodobily moje koktání. V tom jste přišla vy a vypeskovala jste jim. Nebudu vám opakovati, co jste tenkrát rekla, ale vím, že mi to udělalo náramně dobře.

Anežka. Jak, vy jste nás slyšel?

Jiří: Ano, všechno jsem slyšel. Měl jsem slzy lítosti a vzteku v očích, když jsem slyšel, jak si ty holky ze mne dělají posměšky. Ale když jsem pak slyšel vás, udělalo se mi kolem srdce tak pěkně, tak volně, a všechna lítost a zášť se mne spadla. Vidíte, do té chvíle jsem myslel, že jenom můj otec a ty němé tváře na naší farmě mají dobré srdce. Ale tu jsem poznal, že jsou ještě jiní dobří lidé na světě, a život měl hned pro mne větší cenu. Léčil jsem se pečlivě, abych se sprostil toho pro mne nešťastného a přece zase šťastného koktání. To jste pro mne udělala vy, a za to vám musím poděkovat.

(Anežka stírá si slzu).

Jiří (pohnutě): Ano, nazývám to koktání i šťastným, neboť mne přivedlo do Chicaga, kde mi dopřáno bylo poznati dívku srdce zlatého. A kdybych věděl, že vás to učiní šťastnou, řekl bych vám: Hle, zde je ruka farmářského synka, pojd'te s ním do té přírody, kterou tolik milujete.... staňte se jeho ženou.

Anežka (dívá se mu do tváře jako v pochybách, pak se k němu skloní a skryje svoji hlavu na jeho prsou).

(Hudba hraje jemně "Věrné milování")

Jiří (políbí ji na vlasy, pak pozdvihne její hlavu a políbí ji na tvář): Anežko, má milovaná Anežko... vy byste chtěla (zajíká se)... jí.... jít se mnou? Býtí mou?

Anežka (odstoupí, ponechavši svoji levou ruku v jeho, pravou si setře slzy): Ano! Já vás taky mám ráda, hned od toho dne, kdy jsme se seznámili. A nic by mi to nevadilo, kdybyste doposud koktal. A chcete-li mně... tož budu vaší a půjdu

s vámi kam budete chtít, nejraději na venek. Já vím, že mi nemůžete zaopatřit o čem jsme mluvili, že nejste žádný boháč, že musíte těžce pracovat se svým otcem o výživu — ale to nevadí, já dovedu taky pracovat a budu vám pomáhat. Já si z toho nic nedělám, že vás nazývali žebrotou. Takový člověk jako vy jistě pracovat umí a snad si jednou k něčemu vlastnímu dopomůžeme. S prázdnýma rukama mne taky nedostanete. Mám pár stovek, a ty nebudou do začátku škodit. Mohli bychom si třebaš pořídit drůbežnickou farmičku. A až nebude moci váš otec pracovat, budeme se o něho starati, aby mu nic nechybělo.

Jiří (dívá se na dívku s úžasem, pak se dá do srdečného smíchu, a když dívka domluví, přivine ji k sobě a líbá ji).

Anežka (se vyvine): Kdo vám to dovolil!

Jiří: To já za to, že pamatujete také na mého tatínka. A což vaše maminka?

Anežka: O tu se starat nemusíme. Ta je do smrti zaopatřena. A taky by od svých bordýnkářů nešla.

Jiří: Pak máme vyhráno, neboť takhle se nebojím, že bude tatínek něco namítat.

Anežka: A jak jste mohl uhodnout, že vás mám také ráda?

Jiří: To byl nějaký telegraf bez drátu. Já to tušil.

Anežka: Nebesa, já úplně zapomněla na Džouzinu — teď to ale honem musím jít říct paní Kašpákové.

Jiří: Ale nežli odejdete, chci být šťastným. (Sevře ji do náručí).

Výstup 13.

(Předešlí, Jan.)

Jan (již před tím otevřel dvěře a stanul překvapen): A tohle je pěkné nadělení! Já myslel, že ty jen vodu, a ty zatím, jak se mi zdá, přikusuješ panenská jablíčka.

Jiří (vede zaraženou Anežku za ruku): Tatínku, odpusťte mi, že jsem vám neřekl dříve, že mám Anežku rád; ale nemyslili jsme sami, že je to něco vážného. A dnes, právě teď' jsme si to řekli.

Jan: Aha! To jsi starého osla—tátu vystrnadil, abys mohl mladou ponynku zapřáhnout do páru. Nu, to jsem žádostiv na to spřežení.

Jiří a Anežka (každý s jedné strany): Tatínku, vy svolujete?

Jan (jemuž to lahodí): Nó . . . už zabrali oba. Podívejme se! Táhnete dobře. Rovnou na starého!

Jiří: Tatínku, svolujete?

Jan: Že se tak ptáš, kluku hloupá! Vždyť jsme v Americe. Kdybych řekl ne, utečete rovnou pro lajsnys, a než se vzpamatuju, bude na mne capart křičet "dědečku"! (Rozesměje se). Hahaha! Já to věděl, Jiříku, proč věšíš hlavu, ale já pomoci nemohl! Tady bylo zapotřebí jiného doktora. (Ukazuje na Anežku).

Anežka (radostně): Vy svolujete? Nehněváte se?

Jan: Kdepak! Jsem rád, že se Jiří rozkolébal a že jeho volba padla na děvče, které mám upřímně rád. Jste hodná holka, Anežko. Však jsem se už na vás ptal. A věřte, že se divím, že paní Hadršincová vychovala takovou dceru.

Anežka: Pane Kašpárek, moje maminka není zlá, jenom . . .

Jan (vpadne): Hubatá! Já vím, já vím. Jazyka dar svěřil jí bůh. Nu dost o tom. Pojd'te sem, na má prsa, děti, mějte se rádi a bud'te šťastni. (Objímá je.)

(Z dále je slyšeti zvuky šumařské hudby).

Jiří a Anežka: Díky, tatínku! (Líbají mu ruce).

Jiří: Ale tatínku, dnes neodjedeme. Já bez Anežky zpět nepojedu.

Jan (se směje): To vím sám, že bez ní nepojedeš, a že se zdržet musíme. Zůstaneme tedy ještě několik dní, a ten automobil koupíme tedy přece tady. Ted' ho mít musíme, když bude mladá paní v domě, a do městečka šest mil.

Jiří: Což o to, Anežka chce jezdit na koni.

Jan: Nu, tak jí zde musíš koupit pěkné sedlo a nějaké ty ženské rajterácké kalhoty. U nás to nedostaneš.

Jiří: Sláva! Zůstaneme tedy ještě nějaký den tady a nakoupíme, čeho třeba.

Anežka (dívá se s jednoho na druhého udiveně) Co to? Automobil? Koně?

Jiří: Už vidím, jak to bude Anežce na koníku slušet. Dáme jí napřed k naučení Romea, ten je tichý, a až bude dobře umět jezdit, bude si moci vzítí Náciho nebo grošovatého Čápa.

Anežka: Prosím vás, co to drmolíte? Děláte si blázny! Jako byste měli bůhví jakou farmu.

Jiří (přiskočí k ní, obejmě ji): Nejenom farmu, děvuško drahá, ale renč, velkou renč, tři tisíce akrů. Koně, vozy, dobytek, drůbež, všechno. Budeš paní na veliké renči, budeš si moci vybrati z dvaceti koní k jízdě, a automobil budeme také mít, jen řekneš-li slovo.

Anežka: Jiříku, to není možná!

Jan (dívá se chvíličku na ně, záře blahem): Nu, nějak to uspořádáme . . . Ale co je to dole za vřavu?

(Hudba se rychle blíží, zastaví se před okny, je slyšeti hlučení lidu.)

Jan (přistoupí k oknu): Celý zástup lidí s muzikanty v čele. A stojí tady před oknem. Komu to přišli dělat dostaveníčko?

(Hudba dohraje. Zmatené hlasy za scénou. Nad ně ozve se hlas)

Hadršincové: Ať žije pan Kapšárek z Texasu!

Ostatní hlasy: Ať žije! Sláva! Nazdar!

(Hudba spustí nanovo).

Jan: To jsem blázen, co tohle znamená. To dělají pro nás.

Výstup 14.

(Předešlí, Hadršincová, Kašpárková, Štricnerová, Andula, Kašpárek v staré ostroštrelecké uniformě, řádně trknutý, sousedky, bordynkáři, lid z ulice. Zatím co se světlice zaplňuje, hrají šumaři před oknem, na konec vejdou také.)

Anežka (ustoupí do pozadí).

Hadršincová (v popředí zástupu): Sláva panu Kapšárkovi z Texas!

Lid: Sláva mu! Nazdar!

Šumaři (začnou hrát)!

Hadršincová (je okřikne): Počkejte, teď se bude řečnit! Paní Štricnerová, začnou!

Štricnerová (předstoupí): Vážený krajane, mistr Kapšárek!

Jan: Ale co to všechno u všech rohatých znamená?! A ostatně já nejsem žádný Kapšárek, jmenuji se Kašpárek.

Štricnerová (k Hadršincové): Tak to viděj, proč mi to tak říkaly. Pokazily mi tak krásný začátek!

Hadršincová (se zoufalými posunkly): Jen dál, paní předsedko, jen dál!

Štricnerová: Tak tedy, vážený krajaně, mistr Kašpárek!

Lid: Sláva, nazdar!

Štricnerová: Vážený krajaně, pane Kašpárek!

Lid: Nazdar, nazdar!

Hadršincová: Dál, jen dál!

Štricnerová: Přišli jsme se, jak bych řekla, ano, my jsme přišli, všichni jak jsme tady . . . takhle, vážený pane Kašpárek! Už je tomu dávno, co jsme neměli mezi sebou hosta tak vzácného . . . Ano, pan Kašpárek je naším vzácným hostem. Nazdar!

Lid: Sláva, Nazdar!

Hadršincová: Osobo, oni to sešmodrchali! Teď muším mluvit já. (Předstoupí před Kašpárka). Vážení krajané až tam z Texasu. Nemá každý ve svém těle šlechetný srdce, ale když se řekne šlechetný srdce, vy máte jistě šlechetný srdce. Dočetli jsme se v novinách, že jste darovali na dobročinné ústavy moc peněz. A protože tohle ještě žádný Kapšárek neudělal a udělat nemohl, tak jsme vám udělali tuhle slávu. Tadyhle sousedka, paní Kapšárková radostí plakala jako nemluvně, když jsem jí řekla, jak jste poctil jméno Kapšárek, já plakala, Ěgynka plakala, všichni plakali radostí. Abychom . . . cokoliv . . . jaksi . . . hm, hm . . . vážení krajané . . . Ať žije pan Kapšárek z Texas!

Lid: Sláva, nazdar!

Hudebníci (začínají hrát).

Hadršincová: Ještě ne, vy klackové. Počkejte, starý Mezulando! Andulo, pukét!

Andula (předstoupí s kyticí, zaraženě mlčí).

Jan: Nu, jestli mluvíte o překvapení, tohle je překvapení. Ještě s kyticí k tomu!

Andula: Vážený strýčku a bratranče. Já . . . já (Ohlíží se úzkostlivě po dveřích).

Hadršincová (k Andule): Jen plácněte něco, ať je to co chce!

Andula: Já . . . já . . . já bych vám ráda řekla . . . sláva, už je tady!

Výstup 16.

(Předešlí, Paleček)

(Paleček udýchán vrazí do dveří, odstrčí lidi stojící mu v cestě, zarazí se při spatření skupiny uprostřed. Pak odhodí klobouk, odstrčí Andulu stranou a postaví se před Jana Kašpárka).

Hadršincová a Kašpárková: On je tu! Ted' je po všem!

Andula (si oddechne): Zrovna v nejvyšší čas!

Jan: Poslechněte, vy učitelský! Vy mi ted' snad vysvětlíte, co mi ti lidé chtějí. Já na to koukám jako zajíc na mazanec.

Paleček (utírá si pot s čela): Ano, pane Kašpárek, všechno vám řeknu. Já nevím, co vám ctihodné paničky již řekly a co ještě ne. Ale to vím, že zpráva, že jste dal pár stovek na dobročinnost, a hlavně že máte floky, moc floků, mezi nimi udělala důkladnou revoluci. Vzpomněly si, jak vámi popoštuchovaly a nazývaly vás žebrotou, a ted' by si váš rády udobrily.

Hadršincová a Kašpárková (zatínají pěstě a potají hrozí Palečkovi)

Paleček (pokračuje): Nediňte se tedy, pranie,

pane otče, že se tu připravuje důkladná oslava. A přimlouvám se za to, abyste to těm paničkám odpustil, neboť za to samy nemohou, co mnohdy jejich repetýrky semelou.

Jeden z bordynkářů: Sláva, nazdar!

Lid: Nazdar!

Hudebníci (začínají hrát).

Paleček: Ticho, vy tam zubikanti, já ještě nejsem hotov.

Kašpárková: Jen hrajte, už je toho dost!

Jan (dá pokyn hudebníkům): Počkejte, až bude řečník hotov. Jen ho nechte, švagrová. To co povídá, se mi zrovna líbí. Tak jen dále, učitelský!

Paleček: Doposud jsem mluvil za ty paničky a legračně, ale teď vám chci říci pár slov vážných. Ctění přátelé, vážení páni Kašpárkové, dámy a pánové.

Lid (se seskupuje, jeví pozornost.)

Andula: Teď přijde spíč!

Paleček (deklamatorně): Bleskem rozlétna se dnes po českém Chicagu zpráva, že náš milý host, Jan Kašpárek z Boomerville, Texas, dal pět stovek na české dobročinné ústavy. Pane Kašpárek! Udělal jste něco, co snad ještě žádný český farmář—a co jich máme hodně bohatých—neudělal.

Jan: Tak? Já jsem si myslel, že jsou farmáři vždy prvními na sběracím archu.

Paleček: Dobrá, dobrá, já taky. Ale nevyrušujte řečníka! Já taky jsem si to myslel. A vyneslo mi to dnes v redakci dlouhý nos, a musel jsem psát jednu zprávu dvakrát. Tu zprávu o vašem daru jsem psal já. Naponejprv, abych se zaoblýsknul, že umím něco sesmolit, jsem začal vzletnými slovy: Příslovečná dobročinnost, nesčetněkrátě osvědčená neobmezená štědrost našich čes-

koamerických farmářů, se zase jednou v plné míře osvědčila . . . Víte, co mi udělal redaktor, když četl rukopis? Hodil mi to na hlavu, a řekl mi, abych napsal něco jiného. Pěkně je prý to psáno, ale lež jako věž. Když jsem to měl přepsané, poslal mne do svazků starých novin a dal mi výkazy sbírek, abych prý hledal tu příslovečnou dobročinnost a nesčetníkrát osvědčenou štedrost našich farmářů. Panečku, to jsem se zapotil! Pět hodin jsem hledal, ale marně. Divíte se, že ano! Ne, že by farmáři nepřispívali, ne, to se nemůže říci. Ale uváží-li se, že tu máme v Americe sta a snad tisíce zámožných českých farmářů, kteří by dali snáže stovku nežli mnohý ten městský dělník dolar, nestojí to skoro ani za řeč. Ti nejbohatší bývají nejzatvrzelejší. Povím vám, proč byl náš šefredaktor tak našňupaný tou farmářskou dobročinností. Dva dny před tím měli jsme v redakci návštěvou jednoho chlupáče z Nebrasky. Pochlubil se nám, že má na dva tisíce akrů, co má dobytka, koní, atd. Redaktor mu povídá: Nu, to se musíte cítit na nějakých dvě stě tisíc . . . Farmák se usmál. Já bych svůj majetek za dvě stě tisíc neprodal, povídá. Redaktor se toho chytil a zvolal: To byste nám tady měl nechat nějakou stovku na Útulnu a Sirotčinec. Co vám to, takovému boháči, udělá? Co byste mysleli, že dal? Ani zlámanou grešli. Měli jste vidět lišáka starého, jak se z toho vykroutil! Prý na to pamatuje a Útulna prý o jeho příspěvek nepřijde, srovná si to prý jakmile přijde domů, a zkrátka nedal nic. Věříte, že ten člověk někdy něco dá? Ten měl pravdu, že Útulna o jeho příspěvek nepřijde. A k němu také ne. Drazí přátelé! My tady v Chicagu máme svoje pověstné Budníky,

ale ty máme aspoň po ruce, a když to musí být, skřípneme je na nějakou tu desítku přece. Ale pámbu vysoko a farmář daleko. Z těch set českých farmářů, kteří jsou "wert", jak se říká, dvacet tisíc a více, nepřispívá na naše sbírky ani jeden z deseti.

Jan (se ošívá a drbe za uchem): Pššš! Budu mít taky já slovo?

Paleček: Prosím!

Jan: Tohle je pro mne náramně nemilé poslouchati, ale ostatně mám také svoji zkušenost. Pořádal jsem sám v našem okrsku sbírku na nějakou obec postiženou povodní nebo krupobitím nebo co to bylo. A u nás přece není o bohaté farmáře nouze. Sjezdil jsem je všechny, ale když jsem byl se sbírkou hotov, styděl jsem se to poslat na místo. Ale farmářům se nesmíte divit. Kdyby městský člověk věděl s jakou námahou a s jakou bídou si k nějakému tomu majetečku dopomohl, co musel v prvních dobách přestát a přetřpět, jaké boje musel s tou půdou postoupit, nežli z ní vyrval první úrodu, která za něco stála, pochopil by, proč na tom krvavě vydobytém groši tak lpí.

Paleček: A právě proto, že má za sebou takové zkušenosti, měl by míti srdce přístupnější k volání těch, kteří také trpí, také bojují a zápasí, ale nevítezí. Pane Kašpárek, taková šetrnost může být ospravedlnitelná u těch, kdo musí se starati o budoucnost svojí a své rodiny. Ale tam kde je ta budoucnost již zajištěna, tam by se neměl nikdo rozmýšlet. Nemám pravdu?

Jan: Ano, úplně pravdu. Zde je má ruka.

Václav: Tenhle učitelský! Jen na kazatelnu s ním.

Paleček: Počkejte, ještě se řečníku negratulu-

je. Až budu hotov. Poněvadž jste se osvědčil býti vzorem pro všechny bohaté farmáře, chci vám jménem celé české Ameriky, pokud k tomu mám právo, z hloubí srdce gratulovati a jsem přesvědčen, že všichni tito lidé vám se mnou z plných plic provolají třikráte slávu.

Lid: Sláva — sláva — sláva!

Jan (podává Palečkovi ruku. Mluví s ním. — Hudebníci hrají).

Lid (zpívá)

Sláva, sláva, třikrát sláva
tomu, kdo tak štědře dává,
kdo na jiné pamatuje
sám být šťasten zasluhuje.

(Hudba ad libitum.)

Paleček: Andulo, teď ten pugét.

Andula (s úklonou odevzdá kytici): — Tady strýčku.

Jan (pohnut, ji obejmě): Děkuji ti, děvečko!

Paleček (vesele): Počkat, počkat, to je moje holka. (Odtahuje Andulu).

Kašpárková (přiskočí, odtáhne udivenou Andulu a postaví se před ni): A na to já se podívám, abyste nazýval Andulu svojí holkou. Radš bych jí krk zakroutila, než bych ji dala takovému darmošlapovi, který jednou vydělá málo a podruhé nic. Andula si vezme člověka, který se o ni bude moci postarat a ne se kterým by musela dřít bídu. Takovýmhle cancáním se peníze nevydělávají.

Hadršincová (chce Andulu odtáhnout co nejdále od Palečka).

Andula (se brání): Nechte mne, paní Hadršincová! —

Paleček: Paní švígrmutr, neurážet!

Jan: Počkejte švakrová, v tomhle je mýlka.

Andula si vezme Palečka a Paleček si vezme Andulu a basta! Žádnou bídu třít nebudou. O to já se postarám. Basta! V naší texaské osadě zrovna potřebujeme takového člověka, který by tam přinesl trochu života a jiných náhledů. Paleček pojedje s námi. Zařídíme mu tam školu a bude učit naše děti a děti našich dětí a svoje děti česky. Souhlasíte, učitelský?

Paleček (bouřlivě): Jak pak by ne! Andulo, skládej co nemáme a pojedeme.

Jan: Mimo to bude moct psát do novin a jiné práce dělat a za to vám ručím já, Jan Kašpárek, že ani on, ani jeho žena ani jejich rodina, až ji budou mít, nebudou mít bídu.

Andula (odstrčí Hadršincovou. Vrhne se Palečkovi do náručí): Franku, to je štěstí!

Paleček: Hned běžím pro lajsnis.

Kašpárková: Tak jsme to dělali všechno nadarmo.

Hadršincová (jízlivě): Moje vina to není. Já vám radila vždycky dobře. Pojd', Égy, půjdeme, zde pro nás nic není.

Kašpárková: Kdo mi teď nahradí ty peníze, co to stálo? Ještě muziku jsme si k tomu přizvali a pugét koupili!

Výstup 16.

(Předešlí, Svěrák.)

Švec (vrazí do jídelny bez kabátu, udýchaný, jevící zoufalství. Ostatní kupí se kolem něho): Pryč — jsou pryč — to bude má smrt!

Hadršincová: Že se něco stalo Julce!

Švec: Ba jo!

Všichni (jeden přes druhého): Mluvte, co je vám, proč bědujete?

Paleček: Bouchněte ho do zad, ať to z něho vy-
letí.

Všichni: Tak povídejte, co je?

Švec (plačtivě): Jsou pryč!

Všichni: Kdo je pryč?

Švec: Ona a on.

Paleček: To bude shon.

Kašpárková: Snad ne Džouzi s tím . . .

Švec (přítakuje).

Jan: Tak nám vypravujte, co se stalo.

Švec (si utírá vrchem ruky oči): Ujeli pryč . . .
jsou pryč!

Kašpárková: Kriste pane, kdo? Džouzi?

Švec (kývá).

Hadršincová: S kým, s Neumanem?

Švec: Ano.

Kašpárková: Ježíšmarjá, snad ne!

Paleček: Kde pak švec, aby neměl smůlu!

Kašpárková (lomí rukama): Nešťastná holka!

Hadršincová: Kde vzal ten lump peníze? Mně
je dlužen dvacet dolarů.

Václav (se rozkročí): Mluvte, co víte, ševče!
Proč jste je nechtyl!

Švec: Já viděl Džouzi s kufříkem skočit na ká-
ru. Skočil jsem na druhou a jel za ní. Viděl jsem
jak na Halsted vylezla a čekal tam na ní ten lump
Neuman. Vlezli do káry, co jede k městu. Pu-
stím se za károu — v tom na mne křičí policajt,
proč utíkám. Než jsem mohl odpovědět, padl
jsem přes kluka, rozbil jsem si nos a než jsem
vstal, byla kára v pekle.

Kašpárková (běduje): Kdyby to nebyl takový
větroplach — nic bych neřekla.

Václav: Na oči mi nesmí, darebnice.

Jan (mezi zuby): Tohle jsou mi pěkné věci!

Hadršincová: To jistě jeli do Milwaukee.

Paleček: Nebo do St. Joe.

Kašpárková: Takhle přijít o tři dcery najednou!

Hadršincová: Měla jste si je líp vychovat, jako já moji Égy. Ta si vezme, koho já jí určím. Pojd' Égy domů, tady pro nás nic není.

Anežka (hovoří důvěrně s Jiřím. Nevšímá si matčina vyzvání).

Kašpárková (běduje): Člověk si to vychovává jako kvočna kuřátka, peníze na to vynaloží a pak se mu to rozutíká do světa. (Pláče).

Švec: Oh, kdyby mi tak padl ten flamendr jednou do rukou! Toho bych něčemu naučil!

Výstup 17.

(Předešlí, Brichta, Džouzi, policista).

Brichta (zaklepá a vstoupí): Jsem tady u Kašpárků?

Kašpárková: Ano, paní Kašpárková, to jsem já. Co si přejete?

Brichta: Přivádím vám dceru. (Obrátí se, vezme Džouzi za ruku a přitáhne ji do předu.)

Džouzi: (Uplakaná, pocuchaná. Pustí z ruky kufřík, jež byla nesla.)

(Všeobecný rozruch.)

Kašpárková a švec (současně): Džouzi!

Kašpárek: Ty dítě nezdárný! (Zlobí se komicky).

Kašpárková: Toho jsem se na tebe dočkala, že tě policajti přivádějí domů?

Džouzi: Madr, já nevěděla, že Neuman ty peníze ukradl. Až tadyhle pan notář Brichta mi to řekl. On mi Neuman říkal, že peníze zdědil.

Brichta: To bude asi tak, jak vám to dceruška

povídá. Chytili jsme jej na nádraží, právě když lezl s holkou do vozu.

Kašpárková: A potřebovala jsi s tím flámou utíkat?

Brichta: Nu, však neutekli daleko! Měl jsem na Neumana políčeno a jakmile jsem poznal, že mi upláchl s několika stovkami, dal jsem hlídat všechna nádraží. Za půl hodiny byl ptáček v pasti a jeho průvodkyně s ním.

Kašpárková: Nezdárné, nezvedené dítě.

Brichta: Tak slečinko! Děkujte bohu a mně, že to tak dopadlo! Teď si půjdu promluvit s tím darebou Neumanem. Chcete mu něco vzkázat?

Džouzi (zlostně) Že mu oči vyškrábu, vousy vyškubám, přijde-li mi někdy pod ruku.

Svěrák: A já mu doplatím, co ona mu zůstane dlužna.

Brichta: Hahaha! Goodbye!

Jan (jej doprovodí ku dveřím): Děkuji vám, pane! (obrátil se přísně k Džouzi). A teď odprosiš rodiče.

Džouzi (se rozmýšlí, váhá, hryže si rty, rozhlíží se úkradmo, jakoby chtěla utéci).

Kašpárek: Nu tak, bude-li to? Naposled se budeš rozmýšlet!

Jan: Pravím, abys na tom místě odprosila rodiče!

Džouzi (rozhodně): A neodprosím! Co se vy do toho pletete! Já to nepotřebuji! Tadyhle si vezmu ševce a on se o mne postará. Vid'te, Svěráku!

Všichni (jeví udivení).

Kašpárková (radostně): Ale je to žába!

Hadršincová: Tak, tady to máte!

Švec (změří si Džouzi od paty k hlavě, přejde

hrdě kolem ní na druhou stranu, opět ji pohrdlivě změří): A teď já zase řeknu ne! Teď když jste utekla s nějakým ničemou a přivedli vás policajti zpátky, jako nějakou poběhlici, teď by vám byl švec dobrý! A jenom aby vás chránil, abyste nemusela odprosit rodiče! Zítřka byste se nám třeba všem vysmála. Ne, ne, Džouzinko! Měl jsem vás rád, moc rád jsem vás měl (pláče), do vody bych byl pro vás skočil, na kusy rozsekat bych se byl dal, Neumana bych byl vejpůl roztrhl jako herynka, když mi do zelí lezl . . . Ale teď je všemu konec, tohle mne vykurýrovalo.

Jan (k ševci): Tohle je slovo muže! Teď jste jí dal, co jí patřilo. Beztoho je Džouzi moc mladá na vdávání nebo milkování! (K Džouzi přísně a hřmotně): A teď odprosíš rodiče!

Džouzi (se lekne a pod tím dojmem vyhrkne): Fádr, madr, odpusťte mi to!

Kašpárková (pokyvuje hlavou): No, zasloužila bys!

Jan: Já být tak otcem téhle rodiny!

Kašpárek: Tak bys taky nic nepořídil. Když to neumí máma vychovat!

Kašpárková: Ty mlč! Z toho příkladu, co ty's jim dával, toho mohly pochytit!

Jan: Ticho, švakrová! Jste oba stejně vinni. Utápíte v tom shonu po mizerném dolaru každý lepší cit. Přehlédl jsem nepozorovaně celou situaci. Umínil jsem si napravit, co se ještě napravit dá. Dvě dcery máte zaopatřeny, a abyste se mohli věnovati vychování té, která toho nejvíce potřebuje, postaral jsem se o vaše stáří. (Vytáhne listinu.) Ode dneška vám patří dům na Devatenácté a Loomis. Vynáší měsíčně dvašedesát

dolarů — mimo váš rent. Taxy, správký, zkrátka vše čeho třeba budu platit sám. Jste srozuměni?

Václav a Kašpárková (dírají se na sebe a na Jana střídavě, nevěřice svému sluchu.)

Václav: Bratře, Jeníku! Je tohle možná? Nebo je to jenom sen? Já už nepůjdu nikdy do lumbrjardu?

Kašpárková: Mně to srdce utrhne. Tak jsem se přeci nemodlila nadarmo, aby na nás pámbu nezapomněl. (Vrazí Džouzi buchtu do zad). Jedeš strýčkovi poděkovat!

Džouzi (pod ranou hekne. Zlostně): Za co? Mně nic nedal?

Hadršincová: Pojd', Égynko, tady pro nás nic není!

Jan (bodře): Jen jděte, paní Hadršincová, sama. Anežka půjde, ale s mým synem — zítra ráno pro lajsnis!

Hadršincová (rychle se obrátí na odchodu, upadne přes ševce. Honem se sbírá se země): Pane Kapšárek, co jste to řekl?

Jiří a Anežka (ruku v ruce postoupí k Hadrš.)

Hadršincová: Matičko skákavá! Égynko, Jiříku, moje děti! (Pláče).

Jiří (laskavě): Neplačte, maminko!

Hadršincová: Dyt' já nepláču — to já jen tak, aby se neřeklo! A je to daleko, ten Texas?

Jan: Ba, daleko, matko! Zvláště pro vás. Proto musíte zůstat u svých bordynkářů.

Hadršincová: Dyk já bych od nich ani nešla. A ted' mi k tomu přijdou na krk ti od paní Kapšárkové. — To je štěstí! Hrajte, Mezulando, ať to oslavíme!

Paleček: Že paní Hadršincová zůstane patronkou bordynkářů.

Lid: Sláva, nazdar paní Hadršincové!

Sbor:

Vzhůru chlapani z celé Plzně,
kdo se chcete dobře mít,
k paní Hadršincové ted'
musíte na bordynk jít.
Není bordynk jako bordynk,
ona ten nejlepší má,
proto jí ted' z našich hrdel
tříkrát sláva zahřímá.

Opona.

